

**ČESKÉ
ZEMĚDĚLSTVÍ
POHLEDEM
ŽÁKŮ
VIII**

Check out the unique collection of 11 peer-reviewed
OPEN ACCESS AGRICULTURAL JOURNALS
published by the Czech Academy of Agricultural Sciences

CAZAS CZECH ACADEMY OF AGRICULTURAL SCIENCES

www.cazv.cz | www.agriculturejournals.cz

Follow us on:

CZV

ČESKÁ AKADEMIE
ZEMĚDĚLSKÝCH VĚD

PÍŠEŠ?

PUBLIKUJ!

WWW.AGRICULTUREJOURNALS.CZ

Vážení a milí čtenáři,

s velkým potěšením Vám představujeme letošní číslo časopisu „**České zemědělství pohledem žáků VIII**“, které vydává Česká akademie zemědělských věd (ČAZV) k příležitosti slavnostního vyhlášení výsledků již 8. ročníku literární a výtvarné soutěže pro žáky mateřských (MŠ), základních (ZŠ) a středních škol (SŠ).

Časopis, který se Vám dostává do rukou, představuje výběr nejlepších a nejoriginálnějších literárních a výtvarných prací žáků, kteří se ve školním roce 2025/2026 do této soutěže ČAZV zapojili. Při výběru témat letošního ročníku soutěže jsme se inspirovali významnými událostmi spojenými s rokem 2026. Pražská zoologická zahrada slaví 95. výročí otevření (28. září 1931), Organizace spojených národů (OSN) vyhlásila rok 2026 Mezinárodním rokem pastvin a pastevců a Organizace pro výživu a zemědělství (FAO) vyhlásila rok 2026 Mezinárodním rokem žen v zemědělství.

V rámci 8. ročníku soutěže byla proto vypsána tři zemědělská témata, pro každou věkovou kategorii samostatné téma dle jeho náročnosti:

- ▶ **Zvířátka v ZOO (kategorie žáků MŠ);**
- ▶ **Pastviny plné příběhů (kategorie žáků ZŠ);**
- ▶ **Ženy v zemědělství (kategorie žáků SŠ).**

Děti z MŠ zpracovávaly téma v podobě obrázků, koláží a jiných výtvarných děl, zatímco žáci ZŠ a SŠ převedli téma do literární podoby bez omezení žánru. S ohledem na narůstající zájem o naši soutěž, který nás velmi těší, jsme letos omezili rozsah literárních prací na dvě A4.

Do letošního ročníku literární soutěže bylo přihláшено celkem 121 literárních a 150 výtvarných prací ze škol i školek z celé České republiky. Jsme skutečně nadšeni, kolik krásných prací se nám letos sešlo. Po prvotním výběru prací splňujících stanovené podmínky soutěže posuzovala práce hodnotící komise složená ze zástupců zaměstnanců a členů ČAZV, zástupců partnerů soutěže a dalších odborníků i nezávislých čtenářů. V rámci 8. ročníku literární soutěže pracovala hodnotící komise ve složení:

- ▶ **doc. Ing. Hana Urbancová, Ph.D., DBA** – předsedkyně komise, ředitelka ČAZV, členka OEŘSI a OAD ČAZV;
- ▶ **Mgr. Ludmila Burgetová** – zástupkyně Knihovny Antonína Švehly (Ústav zemědělské ekonomiky a informací);
- ▶ **prof. Ing. Lukáš Čechura, Ph.D.** – předseda OEŘSI ČAZV;
- ▶ **Ing. Adéla Fajčíková** – vedoucí oddělení sekretariátu ČAZV, koordinátorka soutěže;
- ▶ **Ing. Šárka Janků, Ph.D.** – lektorka a vysokoškolská učitelka;
- ▶ **Ing. Petra Kopáčková, MSc.** – vedoucí oddělení redakce ČAZV, členka OEŘSI ČAZV;
- ▶ **Ing. Zdeněk Novák** – generální ředitel Národního zemědělského muzea a předseda OAD ČAZV;
- ▶ **Ing. Helena Smolová, Ph.D.** – členka OEŘSI a OAD ČAZV;
- ▶ **Mgr. Jitka Sobotková, Ph.D.** – vedoucí Oddělení vědy a výzkumu, Národní zemědělské muzeum;
- ▶ **prof. Ing. Radim Vácha, Ph.D.** – předseda Vydavatelské rady, místopředseda předsednictva a předseda OP ČAZV;
- ▶ **doc. Ing. Pavla Vrabcová, Ph.D.** – členka OEŘSI a OAD ČAZV;
- ▶ **Romana Zemanová** – předsedkyně Dozorčí rady, Českomoravský svaz zemědělských podnikatelů.

Tento časopis Vám nyní představuje 25 literárních prací, které získaly v součtu bodování hodnotící komise nejvíce bodů. U kategorie ZŠ pak dle doporučení hodnotící komise vzešly také tři nejlepší literární práce oceněné medailemi. V kategorii SŠ jsme letos obdrželi dvě práce, které však svou kvalitou jednoznačně obstály a hodnotící komise je obě jednohlasně doporučila k otištění a ocenění. Dále každý člen hodnotící komise vybral pět výtvarných prací dle své preference k otištění. V časopise tak najdete celkem 33 výtvarných prací, z nichž jsme letos vytvořili také pexeso, aby mohly dále inspirovat a dělat radost.

Jako nejlepší byly v rámci kategorie žáků základních škol vybrány a oceněny práce těchto autorů:

	1. místo	Waldemar Nerad (Pastvina u berušky)
	2. místo	Alžběta Turková (O nebojácném srnečkovi)
	3. místo	Karel Červenka (Příběh Kraje bílé trávy)

V kategorii žáků středních škol byly vybrány k ocenění tyto práce:

- ▶ **Adéla Bartlová (Ženy jako vinařky)**
- ▶ **Nela Bartoníčková (Příběh staré zemědkyně)**

Vítězným autorům a autorkám srdečně gratulujeme.

Děkujeme všem, kteří se do soutěže zapojili nebo ji podpořili. Velmi nás těší narůstající zájem dětí, studentů, rodičů i pedagogů o témata spojená se zemědělstvím a přírodou. Vážíme si jejich práce. Partnerem letošního ročníku soutěže je Národní zemědělské muzeum v Praze a Knihovna Antonína Švehly při Ústavu zemědělské ekonomiky a informací. Nad soutěží převzal záštitu bývalý ministr zemědělství Mgr. Marek Výborný. Nad vyhlášením výsledků soutěže poté udělil záštitu také současný ministr zemědělství Ing. Martin Šebestýán, MBA. Soutěž se již tradičně koná pod patronátem místostarostky Prahy 6 pro oblast školství Ing. Mariany Čapkové, MBA. Za vzájemnou spolupráci a ochotu podpořit aktivity pro děti a mládež velice děkujeme.

Přejeme Vám příjemné čtení a inspirativní prohlížení.

KOLEKTIV ČAZV

Toto číslo časopisu bylo vytvořeno z prací žáků, kteří se přihlásili do 8. ročníku literární a výtvarné soutěže ČAZV. Všichni autoři a jejich zákonní zástupci souhlasili s uveřejněním osobních údajů a s publikací literárních a výtvarných prací v tomto časopise. Texty neprošly důkladnou obsahovou ani jazykovou korekturou.

ELEKTRONICKÉ ČÍSLO ČASOPISU JE DOSTUPNÉ TAKÉ NA WWW.CAZV.CZ

Použité zkratky:

OEŘSI Odbor ekonomiky, řízení, sociologie a informatiky
 OAD Odbor agrárních dějin
 OP Odbor pedologie

Úvodní slovo

ŘEDITELKY ČESKÉ AKADEMIE ZEMĚDĚLSKÝCH VĚD

Vážení a milí čtenáři, vážení žáci a studenti, pedagogové, rodiče a přátelé naší soutěže,

je mi velkou ctí a zároveň upřímnou radostí Vám představit výsledky již 8. ročníku literární a výtvarné soutěže České akademie zemědělských věd prezentované ve speciálním čísle časopisu, které nyní držíte v rukou.

Každý rok nás tato soutěž znovu a znovu přesvědčuje o tom, že vztah k přírodě, krajině a zemědělství má v mladé generaci své pevné místo, a že je navíc naplněn fantazií, citlivostí i hlubokým porozuměním. Letošní ročník byl v tomto směru mimořádný. Témata inspirovaná významnými událostmi roku 2026 otevřela prostor nejen pro poznání, ale především pro osobní prožitek a jedinečný pohled každé autorky a autora.

Děti z mateřských škol nás okouzly svou bezprostředností a hravostí při ztvárnění světa zvířat. Jejich obrázky jsou plné barev, radosti a často i překvapivých detailů, které dokládají, jak pozorně dokážou vnímat svět kolem sebe. V jejich dílech se odráží čistá radost z objevování a schopnost vidět krásu i v těch nejmenších věcech.

Žáci základních škol nás ve svých literárních pracích zavedli na „pastviny plné příběhů“ a ukázali nám, že pastvina nemusí být jen místem, ale i symbolem života, tradice, proměny a nevšedních zážitků. V jejich textech se prolínaly osudy lidí i zvířat, minulost s přítomností, realita s fantazií. Mnohé práce překvapily hloubkou úvah, citlivým jazykem i schopností vyprávět příběh, který v čtenáři zůstává ještě dlouho po dočtení. Nad mnoha pracemi jsme s kolegy dlouho diskutovali o hloubce myšlenky, kterou nám autoři chtěli předat a obdivovali jsme rozsah individuálních úvah.

Studentky středních škol, bohužel muži se do tématu nezapojili, se s tématem žen v zemědělství vyrovnaly s obdivuhodnou zralostí. Připomněly nám nejen historickou roli žen, ale i jejich současný význam, odvahu a nezastupitelnost. Jejich práce byly silné, inspirativní a podnětné, otevíraly důležitá společenská témata a zároveň neztrácely osobní rozměr.

Velmi nás těší, že zájem o soutěž každoročně roste. Letos bylo přihlášeno více než 270 prací (výtvarných i literárních), což je pro nás nejen důvod k radosti, ale i velký závazek. Každá z těchto prací je jedinečná a stojí za ní úsilí, čas i odvaha sdílet vlastní myšlenky či pohled na svět. Výběr těch nejlepších proto nebyl jednoduchý a patří velké poděkování všem členům hodnotící komise, kteří se tohoto nelehkého úkolu ujali s maximální pečlivostí a odpovědností.

Dovolte mi poděkovat také pedagogům a rodičům, kteří děti, žáky a studenty na jejich tvůrčí cestě podporují.

Bez jejich vedení, trpělivosti a nadšení by mnohé z těchto krásných prací nikdy nevznikly.

Toto speciální číslo časopisu není jen souborem vítězných prací. Je především svědectvím o tom, jak mladí lidé přemýšlejí o světě kolem sebe, jak vnímají přírodu, tradice i budoucnost. Je oslavou kreativity, představivosti a radosti z tvorby. Věřím, že při jeho čtení a prohlížení pocítíte stejnou inspiraci a potěšení, jaké jsme měli my při jeho přípravě.

Všem oceněným srdečně gratuluji a všem účastníkům děkuji za jejich odvahu, nápady a energii. Přeji Vám, aby Vás radost z tvorby provázela i nadále a aby Vaše vnímavost ke světu kolem nás nikdy nevyhasla.

Přeji Vám příjemné čtení a mnoho inspirativních zážitků.

doc. Ing. Hana Urbancová, Ph.D., DBA

ředitelka ČAZV, statutární orgán

Úvodní slovo

KOLEKTIVU PRACOVNÍKŮ ODBORU PRECIZNÍHO ZEMĚDĚLSTVÍ, VÝZKUMU A VZDĚLÁVÁNÍ MINISTERSTVA ZEMĚDĚLSTVÍ

Vážení čtenáři, rodiče, pedagogové a milí soutěžící,

Ministerstvo zemědělství si velmi váží možnosti podpořit již 8. ročník literární a výtvarné soutěže České akademie zemědělských věd, která dlouhodobě dává prostor dětem a mladým lidem vyjádřit jejich vztah k přírodě, krajině, zemědělství i k lidem, kteří se těmto oblastem věnují celý život.

Velmi nás těší, že se i v letošním roce soutěž setkala s velkým zájmem napříč všemi věkovými kategoriemi a že nabídla pestrou škálu pohledů, témat i tvůrčích přístupů.

Letošní ročník opět ukázal šíři dětské a studentské fantazie, kreativity i hloubky zamyšlení. Kategorie mateřských škol s tématem Zvířátka v ZOO přinesla pestré výtvarné práce vytvořené nejrůznějšími technikami, které zaujaly svou hravostí, barevností a bezprostředním pohledem dětí na svět zvířat. Kategorie základních škol s tématem Pastviny plné příběhů nabídla literární práce v podobě povídek, pohádek, básní i silných příběhů, v nichž se prolínaly kouzelné motivy s hlubším zamyšlením nad vztahem člověka ke krajině a přírodě. Ve středoškolské kategorii zaměřené na téma Ženy v zemědělství zazněly velmi kvalitní texty, které citlivě a poutavě poukazují na významnou a často nenahraditelnou roli žen v zemědělství.

Ministerstvo zemědělství dlouhodobě podporuje vzdělávání, výchovu a osvětu v resortu zemědělství, a to nejen u dětí, žáků a studentů, ale i u jejich rodičů a široké veřejnosti. Prostřednictvím vzdělávacích programů, soutěží, exkurzí a dalších aktivit se snažíme přibližovat mladé generaci význam zemědělství, venkova, lesního a vodního hospodářství, rybářství i potravinářství a vytvářet pozitivní vztah k těmto oblastem.

Naším cílem je popularizace zemědělských oborů, jejich vnímání jako perspektivních a moderních odvětví, která odrážejí vztah člověka k přírodě, odpovědnému hospodaření a současným výzvám. Usilujeme o to, aby mladá generace vnímala péči o krajinu, půdu, rostliny i zvířata jako smysluplnou a přirozenou součást své budoucnosti, založenou na znalostech, inovacích a moderních technologiích.

Všem soutěžícím děkujeme za jejich tvůrčí nasazení, pedagogům a organizátorům pak za odborné vedení a podporu. Věříme, že právě podobné aktivity mohou u některých z nich vzbudit trvalý zájem o zemědělství a příbuzné obory a stát se inspirací při volbě jejich budoucího povolání.

Přejeme všem mnoho inspirace, radosti z tvorby a úspěchů nejen v této soutěži, ale i na jejich další cestě za poznáním.

Kolektiv pracovníků Odboru výzkumu a vzdělávání Ministerstva zemědělství

**Ministerstvo
zemědělství**

Úvodní slovo

MÍSTOSTAROSTKY PRAHY 6 PRO OBLAST ŠKOLSTVÍ

Vážené dámy, vážení pánové, milé mladé autorky, milí mladí autoři a umělci,

je mi velkou ctí přijmout záštitu nad již 8. ročníkem literární a výtvarné soutěže ČAZV, a zároveň vás alespoň touto cestou pozdravit a povzbudit na stránkách letošního časopisu. Každý ročník znovu potvrzuje, kolik talentu, tvořivosti a citlivého vnímání světa v sobě mladá generace má, a letošní rok není výjimkou.

Velmi oceňuji pestrost letošních témat i mimořádný zájem soutěžících. Od hravých či nápaditých výtvarných prací nejmenších dětí na téma „Zvířátka v ZOO“, přes poetické i hluboké příběhy žáků základních škol z „Pastvin plných příběhů“, až po silné a inspirativní pohledy studentů středních škol na téma „Ženy v zemědělství“.

Každý z příspěvků v sobě nese jedinečný pohled na svět kolem nás i vztah k přírodě a krajině. Děkuji všem, kteří se do soutěže zapojili, i těm, kteří ji s nadšením připravují a podporují.

Už nyní se těším na slavnostní vyhlášení dne 10. června 2026 a na osobní setkání s tvůrci. Přeji vám příjemné čtení a mnoho inspirace na stránkách tohoto výjimečného časopisu.

S úctou a přáním všeho dobrého,

Ing. Mariana Čapková, MBA

místostarostka Městské části Praha 6 pro školství a investice ve školství

AGRICULTURAL ECONOMICS
CZECH JOURNAL OF ANIMAL SCIENCE
CZECH JOURNAL OF FOOD SCIENCES
HORTICULTURAL SCIENCE
JOURNAL OF GENETICS AND PLANT BREEDING
JOURNAL OF FOREST SCIENCE
PLANT PROTECTION SCIENCE
PLANT, SOIL AND ENVIRONMENT
RESEARCH IN AGRICULTURAL ENGINEERING
SOIL AND WATER RESEARCH
VETERINÁRNÍ MEDICÍNA

VĚDA NEMÁ HRANICE - JSME SOUČÁSTÍ UNIE EVROPSKÝCH ZEMĚDĚLSKÝCH AKADEMÍÍ
SPOJUJEME VĚDCE, ODBORNÍKY I PRAXI

PODPORUJEME MLADÉ VĚDCE A VÝZKUMNÍKY

POMÁHÁME DĚTEM OBJEVOVAT KRÁSY ZEMĚDĚLSTVÍ

VÍCE NEŽ 100 LET VĚDECKÉHO POZNÁNÍ

Víš, co je ČAZV? Mrkni na video a dozvíš se to!

 www.cazv.cz
 agriculturejournals.cz

 [/ceskaakademiezemedelskychved/](https://www.facebook.com/ceskaakademiezemedelskychved/)
 [/akademie_zemedelskych_ved/](https://www.instagram.com/akademie_zemedelskych_ved/)

OBSAH

- 12 Jenovéfa Březinová - Pastviny plné příběhu
- 14 Tereza Březinová - Pastvina duší
- 15 Ondrej Bujňák - Pastýři a nečekaný zvrát
- 16 Karel Červenka - Příběh Kraje bílé trávy
- 18 Václav Erben - Kouzelná pastvina
- 19 Adam Formánek - Dobrodružství malé ovečky
- 20 Tereza Koutová - Strom na pastvině
- 21 Anna Krejsová - Amálka a beránek
- 22 Nela Kubovčiaková - Past a Vina
- 23 Michaela Májková - Pastviny plné příběhů
- 24 Martina Nedvědová - Stín jabloně
- 26 Waldemar Nerad - Pastvina u berušky
- 27 Markéta Neradová - Kamarádky a ztracený koník
- 29 Matěj Nosál - Pastviny plné příběhů
- 31 Elena Pokorná - Krása pastvin
- 32 Vít Procházka - Pastviny plné příběhů

Pastviny plné příběhu

JENOVĚFA BŘEZINOVÁ, 14 LET, ZŠ A MŠ NA DLOUHÉM LÁNU, PRAHA 6

Za vesnicí bývala pastvina, na kterou jsme nesměli chodit, když slunce stálo nejvýš. Dospělí říkali, že v poledne se nemá běhat po otevřených místech, protože vedro si bere víc, než by mělo. Nikdy nám ale neřekli co. Stejně jsme tam chodili.

Tráva byla v létě tak vysoká, že jsme se v ní ztráceli, i když jsme stáli jen pár kroků od sebe. Vítr ji ohýbal do vln a my jsme si představovali, že plaveme. Pastvina byla náš oceán, naše mapa, naše tajemství. Věřili jsme, že nic zlého se nemůže stát na místě, kde je vidět až k obzoru.

Ten den bylo poledne až zvláště tiché, ani ptáci nezaspívali. Vzduch byl těžký a tráva se nehýbala, jakoby na něco čekala.

“Budeme si hrát na schovávanou!” Vykřikl Otto.

A všechny oči pohlédly na mě. Jasně že musím pykat, protože všichni mají někoho bližšího s kým se chtějí schovat. Ale opřela jsem se o starou hrušeň na okraji pastviny, zařela oči a začala.

Jedna.

Slyšela jsem, jak se rozbíhají.

Dvě.

Smích.

Tři.

Někdo zakopl a zanadával.

Čtyři.

Šustění trávy.

Pět.

A pak ticho.

Tak náhlé, že jsem přestala počítat.

Oči jsem otevřela příliš brzy a hned je zase zavřela, protože hra se musí hrát spravedlivě. Jakoby jsem ohluchla, všude bylo ticho ale stejně jsem počítala dál.

Dvacet.

A pastvina byla prázdná.

Volala jsem je jménem. Nejdřív potichu, pak hlasitěji. Čekala jsem, že někdo vyskočí a rozesměje se. Že někdo zakřičí, že jsem prohrála jenže nikdo nepřišel. Našli jsme je až večer, když se dospělí rozběhli hledat s baterkami, kde všichni leželi v trávě, kousek od sebe. Jako by usnuli uprostřed hry. Bez ran. Bez krve. Jen se zavřenýma očima a dlaněmi sevřenými v pěst, jako by se něčeho drželi a nikdo nevěděl čeho.

Potom přijela sanitka i policie.

Legračník, vysoký muž s bradkou dlouhou až k ramenům, který si dělal poznámky a neustále se ptal jestli jsem si něčeho mezi čísly nevšimla, ale já nevěděla co říct.

Protože opravdový vrah jsem byla já, opravdový zlo jsem byla já.

Vzpomněla jsem si.

Na ten okamžik mezi čtyřmi a pěti, kdy jsem si přála, aby zmizeli. Aby tam nebyli. Abych mohla otevřít oči a nikoho nevidět.

Ale jen na chvíli, jen abych vyhrála já a ostatní by si ke mně něco také našli.

Policie řekla, že to byl plyn ze země. Něco starého, co se uvolnilo v horku. Že děti se nadýchaly a omdlely.

Ale já jsem přeci stála uprostřed té pastviny, celou dobu. A zrovna mě, to nechalo žít, jenže já to být neměla.

Roky jsem tam nechodila.

A pak jsem se vrátila. Tráva byla pořád stejně vysoká.
Hrušeň pořád stejně pokřivená. Jen ticho bylo jiné,
bylo hlubší, jako by se pod zemí něco naučilo dýchat
místo nás.

Stoupla jsem si tam, kde jsem tehdy stála, a zavřela
oči.

Jedna.

Vítr se zvedl.

Dvě.

Tráva zašustila.

Tři.

Někdo se zasmál.

Otevřela jsem oči.

Nikdo tam nebyl.

A pochopila jsem, že některé hry se nedají dohrát
jinak než tím, že zmizí i ten, kdo počítal.

A takhle to končí.

Pastvina duší

TEREZA BŘEZINOVÁ, 14 LET, ZŠ BOUZOV, BOUZOV

Už jako malá holka jsem slýchávala příběh o pastvině Duší. Vypráví se, že dvaadvacet rytířů na svých bujných ořích, noc co noc bloudí krajinou a něco hledají. Prý jsou zakletí nějakou dávnou kletbou, která lze zrušit jen, pokud se jednomu z nich podaří ulovit bájného zlatého jelena. Podle všeho je to skoro nemožné, a tak jsou nadosmrti odsouzeni k věčnosti. Na pastvinu Duší jsem se jako malá nikdy neodvážila a až do teď na takové povídačky nevěřila. Věděla jsem, že se tento příběh vypráví už od nepaměti, ale měla jsem ho jen za způsob, jak zastrašit malé děti a znemožnit jim tak přístup ke skalám, které pastvinu obklopují.

Až do dneška. Navečer jsem odešla do stájí. Osedlala jsem svoji mladou klisničku Elegance a vydala se s ní na dlouhý výlet do lesů. Byl opravdu hezký den, slunce stále svítilo vysoko na obloze a ozařovalo nám cestu a podzimem zbarvené listy kolem nás padaly dolů v lehkém vánku. Na chvíli jsem sjela z cesty, aby se El mohla napít v potoce. Náhle někdo v dálce vystřelil puškou a Elegance s sebou poplašeně trhla. Pokusila jsem se ji zastavit, ale stalo se to tak náhle, že jsem stihla jen rychle sebrat otěže, než vystartovala. Běžela jako o život, vyhýbala se dlouhým úponkům větví, které nám stály v cestě a jediné na co jsem se zmožila, bylo pevně se držet, abych nespadla dolů. Když konečně zastavila, s hrůzou jsem si uvědomila, že jsem ztratila pojem o tom, kde jsme. V těchto místech jsem nikdy nebyla a všude kolem nás byly jen stromy a dlouhá tráva. „El, kdepak to jsme?“ Šeptala jsem svojí klisně, zatímco jsem se rozhlížela kolem. „Měly bychom jet domů, co říkáš? Ale kudy to bude...“

Mezi stromy jsem zahlédla cestičku. Mohla to být jen cesta vyšlapaná od zvěře, která tudy chodí ke krmelci, ale v tuto chvíli jsem musela zkusit cokoli, a jelikož jsem se neměla čeho jiného chytit, byla to moje jediná možnost. Elegance hlasitě zařehtala a já to brala jako souhlas. Pobídl jsem ji k pohybu a zamířila mezi stromy. Nemám ponětí, jak dlouho jsme jely, ale sluneční paprsky vystřídala tma, na cestu mi svítil jen měsíc, který ozařoval okolí. Konečně se před námi objevila mýtiná, rozpoznala jsem, že ji ze tří stran lemují mohutné skály, ale počasí se jako mávnutím kouzelného poutku změnilo. Lehký noční vánek pročísla mlha a do nosu mě uhodily první kapky vody.

Se zahřměním, které se ozvalo přímo nad mýtinou, jsem si konečně dovolila pocítit strach. Neměla jsem nejmenší tušení, kde se nacházím, ani co se to tady děje. Elegance se navíc odmítla pohnout dál, zatvrzele stála na místě a hrabala kopytem do země.

„Co se děje, holka?“ Pak jsem to ale uslyšela. Dunění kopyt. A přicházelo přímo z... Když jsem se otočila, vytřeštila jsem oči a srdce mi začalo splašeně bít. Od skal se k nám tmou blížil zlatý jelen. A za ním dvaadvacet rytířů na koních. Každý z nich v ruce třímal meč nebo kuši, cokoli čím by se jelen dal ulovit. Jenže ten byl příliš rychlý. Několika dlouhými skoky zmizel mezi stromy, aby se zas objevil o pár metrů dál. Rytíři křičeli, koně řehotali a já to vše zvládla jen tiše sledovat. To znamená, že celá ta báchorka- není to jen povídačka. Je to skutečné. Muži na koních se k nám rychle blížili, ale já byla jako přimrzlá k sedlu. Široce otevřenými očima jsem sledovala, jak překonávají poslední metry, které nás od sebe dělily, a pak jsem je zavřela. Jenže se nic nestalo. Koně klidně přeběhli skrz nás.

A v tu chvíli mi to došlo. Jsou to přízraky. Přízraky, které jsou navždy odsouzené této kletbě. Nedokážu si ani představit, kolikrát už museli přecvátat tu louku. Kolikrát se rozmáchli mečem, jistí si dokonalým úlovkem. Kolikrát zklamaně sledovali, jak jelen mizí mezi stromy a kolikrát se s posledním úderem kopyta zase vypařili. Z oka mi ukápla jediná osamocená slza. Z myšlenek mě vytrhlo zapraskání větvičky. Stál za mnou zlatý jelen a medově hnědými očima na mě hleděl. „Ahoj, maličký,“ řekla jsem, zatímco jsem na něj užasle hleděla. Jelen se otočil a rozběhl se vpřed, o pár kroků se ale zase zastavil a otočil se na mě. „Zdá se mi to nebo nám ten jelen opravdu ukazuje cestu?“ Zeptala jsem se El, i když jsem věděla, že neodpoví. A tak jsem ho následovala. Provedl nás hustým porostem a já si nemohla nevšimnout, že mimo mýtinu se mlha rozpustila, a že i déšť ustal. Jely jsme docela dlouho, ale když se jelen konečně zastavil, octly jsme se před stáji. Zalapala jsem po dechu. „To není možné,“ vydechla jsem. Jelen se na mě znovu otočil. „Až přijde správný čas, někdo rytíře osvobodí. Do té doby, necht' je Pastvina duší jejich domovem.“ A s těmi slovy zamířil zpět.

Pastýři a nečekaný zvrat

ONDREJ BUJŇÁK, 9 LET, MŠ A ZŠ TŘEBOTOV, TŘEBOTOV

Byli jednou dva kamarádi, Vojtěch a Matěj. Byli obecními pastýři a pásli lidem ovce. Každý den s nimi chodili na louku, která ležela blízko hlubokého lesa. A právě v tom lese žili vlci.

Když jednou pásli ovce a vraceli se večer za soumraku domů, spatřili před sebou smečku vlků. Bylo špatně vidět. Když se k nim smečka přiblížila, Vojtěch s Matějem rychle vytáhli pochodně a zapálili je. Tím odháněli vlky zepředu. Ale nevšimli si vlka vzadu. Ten náhle zaútočil na ovečku. Když ji ulovil, celá smečka se rozutekla do lesa.

Vojtěch s Matějem si pak ovečky spočítali. Když zjistili, že jedna chybí, rychle je hnali domů a sami vlezli do peřin. Další den měli ovce odevzdat. Když ale ovečky byly na světle, kluci zjistili, že ulovená ovečka patřila jedné pyšné, bohaté a zlé paní. Vzpomněli si, jak minule při předávání oveček shodili omylem vázu a museli pak zametat celý palác. Proto se teď báli, co si na ně paní vymyslí tentokrát.

Přivedli ovečky na dvůr jejího paláce a všechno jí poctivě vyprávěli – o vlcích, o pochodních i o tom, jak se snažili stádo ochránit. Pyšná paní se nejdříve mračila a chystala se křičet. V tu chvíli se ale z lesa ozvalo slabé zabečení. Vojtěch s Matějem se rozběhli za zvukem a v křoví našli zraněnou ovečku. Nebyla mrtvá – vlk ji jen odtáhl a ona se dokázala schovat hluboko do křovin.

Kluci ji opatrně vyprošťovali a přinesli zpátky. Paní zůstala překvapeně stát. Když uviděla svou ovečku živou, srdce jí trochu změklo. Uvědomila si, že pastýři udělali, co mohli, a že byli stateční. Poděkovala jim, nechala ovečku ošetřit, a dokonce jim dala teplou večeři. Darovala jim lepší pochodně, aby příště dokázali stádo ještě lépe chránit.

Od té doby si Vojtěcha a Matěje lidé vážili jako odvážných pastýřů.

Příběh Kraje bílé trávy

KAREL ČERVENKA, 13 LET, ZŠ LETOKRUH, BRNO

Mezi Strými horami a řekou Sušnicí se prostírá pláň zvaná Kraj bílé trávy. Celý prostor pláň je totiž pokryt tmavě bílým až šedým porostem, který se vlní ve větru, jenž bez ustání profukuje celým širým okolím. Kraj bílé trávy je místo plné nevyřčených příběhů lidí, kteří jsou dávno pryč a kteří postavili ony podivné mohyly a kruhy z kamenů, kterými je pláň poseta. Ti lidé už tu nejsou a jejich nepřítomnost oplakává jen svistot větru.

Nyní jsou tady jiní, lidé beze strachu z potulných lupičských band a vytí, jež se okolím rozléhá za temných nocí. Kočovní pastevci. Pláň je jejich domovem, kde pasou svá stáda ovcí, ať prší nebo praží slunce. Pastevci tu byli, jsou a budou, a i oni mají své příběhy. Příběh, který vám teď povím, se stal za jedné dlouhé, velice tmavé a velice větrné a chladné noci, kterými byl Kraj bílé trávy v zimním období proslulý. Ten příběh se stal pasáku Jaškovi, když spal ve svém stanovém přístřešku a neměl o ničem ani tušení...

Jašek spal na zemi, od které ho dělila jen ovčí kůže, jejíž pach se vtíral do celé místnosti a prostupoval každou věc, které se dotkl. Venku byla zima, ale v Jaškově příbytku bylo příjemné teplo, vydávané pomalu vyhasínajícím plamenem v plechovém sudu, používaném jako přenosná kamna. Světlo místnosti dodávala jen olejová lampička, kterou se Jašek rozhodl nechat vyhořet, protože v ní zbyval jen poslední zbytek oleje a on byl tak unavený, že ji nedokázal uhasit.

Jašek byl relativně mladý muž, jehož jediným oblečením byla halena ze spletené trávy, kalhoty z hrubé pytloviny a plášť z ovčího kožichu. Úzkou tvář mu pokrýval divoký plnovous, jenž byl nedávno zastřížen nůžkami na ovce. Jašek se několikrát převalil, cosi zabručel a ze spánku zakašlal. A pak se probudil, protože ho vyrušil jakýsi zvuk.

Zvuk, který ho probudil, nebyl jen tak ledajaký šustot trávy, hukot větru nebo bečení ovcí, krčících se v plátěném přístřešku. Byl to hlas, který ta zadní část Jaškova mozku zařadila do škatulky „veliké nebezpečí“ a donutila ho se zachvát. Znělo to jako divé vytí šelmy, kombinované s hrozivým vrrrrrčením.

Jašek netušil, co to je, a vlastně to ani vědět nechtěl. Chvilku měl dojem, že se mu ten zvuk pouze zdál, ale potom, co se ozval znovu a tentokrát blíž, usoudil že tomu tak není. A že je něco špatně.

Rychle vstal a zašmátral rukou pod několika kusy poházené surové vlny, kterou nestihl prodat. Vytáhl ruku, ve které držel veliký nůž z pazourku, který byl sice primitivní, ale zato smrtící. A levný na výrobu. Jašek se pomalu, příkrčeně pohyboval ke vchodu do přístřešku, zakrytému těžkou plachtou, která bránila chladnému venkovnímu vzduchu pronikat dovnitř. Odhrnul ji a pohlédl do tmy směrem, odkud předpokládal, že se zvuk ozval. Zahlédl tam nějaký pohyb a zaslechl blížící se praskání a šustění trávy. Blížilo se to k němu. A on v si uvědomil, že udělal velikou chybu.

Došlo mu, že olejová lampa uvnitř stále svítí. Jeho obrys tak musel být na pozadí světla vidět na desítky metrů daleko. Stačil jenom uskočit stranou, když se na něj cosi vrhlo. Mělo to spáry medvěda, hlavu divoké kočky, tělo silného lva a barvu starého popela. Jedním spárem to seklo po Jaškovi, který se vrhl na zem a skoro se nabodl na vlastní nůž. Dravec prolétl kolem Jaška a vřít se do přístřešku, ze kterého udělal v momentě kůlničku na dříví. Plechová lampa spadla na zem a zvíře jí svou velkou nohou rozšláplo. Plamen se začal šířit zprvu po louži rozlitého oleje, potom pohltil ovčí kůži a zapálil veškerý obsah přístřešku. Když se šelma zvedla z hořících zbytků, hrozivě se otočila na Jaška.

Ten na nic nečekal a co nejrychleji ustupoval. Kočka se postavila, nahrbila se a vyrazila k opětovnému útoku. Tlapou porazila Jaška na zem a chystala se mu rozervat hrdlo svými tesáky. Jašek ležel a vyděšeně zíral do mordu, která se nad něj nahýbala a z níž mu na obličej kanuly odporné sliny. Čas jako by se zastavil a dal pastevcovi druhou šanci. Jašek rychle zauvažoval. Ruce měl rozhozené a jeho nůž trčel zabodnutý asi metr od jeho tápajících prstů. Nedosáhnu na něj! uvědomil si a znovu horečně přemýšlel.

Pak zaútočil. Jeho pohonem bylo v tu chvíli čiré zoufalství, vzepětí sil a touha přežít. Nechtěl

bezmocně čelit osudu, sebral se a místo toho, aby mu šelma prokousla hrdlo, zvedl hlavu a prokousl hrdlo on šelmě. Pravda, jeho lidské zuby nebyly tak silné, aby pronikly všemi svaly, šlachami a kůží dohromady ale útok to byl. Kočka zařvala, zavyla a odskočila od své oběti. Nebyla smrtelně zraněná ale ohromená tím, že se ten vášný hýbající se kus potravy brání. Jašek vyskočil, popadl nůž a vrhl se na stále šokovanou šelmu tak rychle, že se nezmohla na sebemenší odpor. Nožem jí probodl hrdlo a utnul tak život nestvůry, která terorizovala kočovné pastevece už roky.

Jašek se posadil, utřel si krev z úst a z vousů a pak se zahleděl na čadící zbytky přístřešku, tedy na to, co z těch zbytků zbylo. Přístřešek byl celý sežehnutý a zbyl z něj jen popel a prach. Kdosi mu poklepal na rameno. Byl to pastýř jménem Gécha, který měl stan poblíž a viděl poslední část zápasu. Kolem nich se seběhl hlouček dalších pastýřů z Jaškovy skupiny, kteří byli zvědaví, co se vlastně stalo. Jašek jim to vyprávěl a potom ještě jednou, protože přišli další, kteří to chtěli slyšet také.

Pak se shodli na tom, že Jašek je hrdina, zachránil všechny jejich ovce a tak dále a tak dále a on tak získal přední místo v hierarchii kočovnického klanu a když zemřel velitel pastýřů, byl jednohlasně zvolen za nového předáka. Postupem času zjistil, že mu tato funkce jde a objevil v sobě skrytý talent pro velení a smysl pro povinnost. Za svého velení nechal vycvičit speciální skupinku pastevců, která měla za úkol bránit klan a jeho ovce před podobnými příšerami, jako byla ta „jeho“ kočka. Její kůží mimochodem z vděku, k čemu mu vlastně šelma dopomohla, nechal zakonzervovat a jeho potomci si ji doposud předávají jako svůj výsostný znak. A navíc dostal zbrusu nový stanový přístřešek, na který se mu všichni pasteveci složili, aby měl kde bydlet.

To byl jeden z mnoha příběhů, které se v Kraji bílé trávy staly. Bylo jich mnoho, ale tento je můj oblíbený, protože nekončí špatně a vlastně dopadne nejlépe ze všech, které se zde staly, snad kromě legendy o rytíři Bachoru Brázdovi, který tudy procházel a... no, to je vlastně úplně jiný příběh.

Kouzelná pastvina

VÁCLAV ERBEN, 8 LET, MŠ A ZŠ TŘEBOTOV, TŘEBOTOV

Ve vysoké trávě cosi zašustilo. Když jsem se podíval blíž, spatřil jsem maličkou ovečku. Byla tak drobná, že jsem hned věděl, že to nemůže být obyčejná ovce. Ani jehňata nejsou tak malá. Chvilí jsem přemýšlel. Co je to za ovci? A pak mi najednou svitlo. Vzpomněl jsem si na starou pověst, kterou jsem kdysi slyšel: že když ovce sní květ zmenšení, bude velice maličká, a když se zakousne do květu velikosti, zase vyroste. Rozhodl jsem se ovečce pomoci, a tak jsem začal hledat ten správný květ. Jenže jsem netušil, jak vlastně vypadá. Na pastvině rostlo mnoho podivných bylin, a každá z nich mohla mít jiný účinek.

Zkusili jsme první květ. Ovečka ho klidně spásala a vzápětí začala měnit barvy – chvíli byla bílá, pak modrá, zelená i červená. Polekal jsem se. Ovečce se ale nic nestalo, byl to jen květ proměn barev. Druhý květ byl fialový s bílou spirálou. Sotva ho ovečka snědla, zmizela mi před očima a za okamžik se objevila na vzdálenější skále. Došlo mi, že to je květ teleportace. Viděl jsem, jak tam ovečka okusuje jasně zelený květ. Byl v trávě dobře vidět, protože byla suchá. A pak se stalo něco úžasného – ovečka začala růst, až byla zase tak velká, jak má být. Stál jsem tam a s údivem se na ni díval. Teprve tehdy jsem pochopil, že jsem se ocitl na pastvině plné bylin s neuvěřitelnými účinky.

Dobrodružství malé ovečky

ADAM FORMÁNEK, 8 LET, ZŠ GUTOVA, PRAHA 10

Žila byla jedna ovečka, co se zrovna narodila. A už chtěla znát celou pastvinu. Jenže maminka jí říkala, že je ještě moc malá. Ovečka ale byla zvědavá jako žádná jiná.

Jednou v noci se potichu vyplížila ze stodoly, protože si myslela, že když všichni spí, může se porozhlédnout sama. Jenže si nevšimla, že ji z dálky sleduje vlk. Ten se k ní pomalu přiblížil, popadl ji a odnesl až do své skrýše za velkým dubem na konci lesa.

Až ráno si maminka všimla, že ovečka zmizela. Hned se rozběhla k pastvině a tam našla v hlíně vlčí stopy. Rozhodla se je následovat, i když měla strach. Šla dlouho, až došla k velkému dubu. Tam stopy náhle končily...

Maminka se rozhlížela kolem dokola, ale nikde nic neviděla. Když vtom uslyšela tiché zabečení, jako by někdo volal o pomoc. Zvuk přicházel jakoby z velkého dubu.

Opatrně tam nakoukla a uviděla malou jeskyňku ucpanou mechem. A z ní se ozval známý hlásek:

„Maminko, tady jsem!“

Maminka rychle vběhla dovnitř. Ovečka byla vystrašená, ale jinak v pořádku. Vlk tam našťestí nebyl, pravděpodobně odešel pro věci na zátop, aby si ovečku dal k obědu.

„Musíme rychle pryč, než se vrátí,“ zašeptala maminka.

Společně se rozběhly lesem zpátky k pastvině. Už to skoro zvládly, když za nimi najednou praskla větev...

Ovečka i maminka se zastavily a zatajily dech. Z křoví pomalu vystoupil vlk. Už už se chtěl rozběhnout, když vtom se nad pastvinou ozvalo hlasité zabečení.

Z houští se vyřítit velký beran, který se o stádo staral. Všiml si totiž, že maminka s malou ovečkou zmizely, a tak je šel hledat.

Vlk se zalekl a pomalu couval. Beran dupal kopýtkem tak silně, až se země otřásla. Vlk to nevydržel a utekl zpátky do lesa, aniž by se ohlédl.

Maminka rychle objala malou ovečku a obě se vrátily na pastvinu. Teprve když byly v bezpečí, maminka ovečce řekla:

„Vidíš, maličká, proto se musíš učit a poslouchat. Pastvina je krásná, ale nebezpečí číhá i tam, kde ho nečekáš.“

A od té doby už se ovečka nikdy nevydala na výpravu sama. A když vyrostla, pomáhala hlídat mladší jehňátka, aby neudělala stejnou chybu.

Strom na pastvině

TEREZA KOUTOVÁ, 13 LET, ZŠ ŽELEZNÝ BROD, ŠKOLNÍ 700, ŽELEZNÝ BROD

„Lidé byli vždycky takoví.“ tiše si šeptala, když usedla pod svůj strom na rozlehlé pastvině. Kolem ní se stádo oveček rozvalilo do trávy, která se zdála být zelenější než kdekoli jinde. Stará bláhová pastýřka, říkali o ní. „Na tom, ale nezáleží. Já se rozhodla zůstat s vámi. S mými malými lidmi.“ Jedna ovečka jí položila hlavu do klína a dalších pár ovcí se k ní přivinulo. Opírala se o mohutný kmen stromu, který nikdo jiný neviděl tak jako ona. Lidé by řekli, že má dub husté listy, ale ona viděla své. Místo listů visely z větví stovky papírů, každý byl jiný. Některé byly zažloutlé, jiné bílé jako čerstvý sníh, některé potrhané větrem. Byly to příběhy. Stačilo natáhnout ruku a dotknout se jednoho z nich a slova jí byla opět blízka. Ovečky bečely a vybízely ji k vyprávění. Tentokrát se však pastýřka nenatáhla pro žádný list. Pouze se usmála.

„Povím vám příběh o jedné dívce,“ začala a prsty přejela po kůře stromu. Papírové listy na stromě se jemně zatřepotaly a zjevil se nový list. „To její oči byly ten dar. Viděla svět jinak. Všechno kolem ní mělo tvary a barvy, které ostatní přehlíželi. Kámen, který by ostatní přehlédli, ona viděla jako něco výjimečného. A ach stromy...stromy jí šeptaly.“ Ovečky naklonily hlavy, jako by chtěly slyšet víc. Pastýřka jim věnovala něžný úsměv. „Nikdo dívce nerozuměl. Když mluvila o barvách, které cítila, o stínech, které slyšela, všichni se jen smáli

nebo se k ní otáčeli zády. Svět pro ně byl příliš jednoduchý, nudný a ona do něj patřit nemohla.“ Věrné kamarádky se přitiskly blíže jako by rozuměly každému slovu.

Pastýřka je hladila po zacuchané vlně a cítila, jak jí srdce s nimi roste. „A tak začala vymýšlet příběhy. Každý den, každou hodinu, každý okamžik, kdy cítila, že ji nikdo neslyší, se rodil nový příběh. Slova tekla z její mysli a padala na papír a jakmile byla hotova...“ Odmlčela a po chvíli pokračovala. „...Vyrostly na jejím stromě. Papíry plné kouzel, smíchu i bolesti, každý list uchovával její příběh. Strom se stal svědkem jejího světa, který ostatní neviděli.“ Pastýřka dopověděla poslední slova příběhu. A náhle cítila, jak se vítr na pastvině začal lehce ochlazovat. Chladný vánek jí přejel po tváři a ona ucítila, že den končí. Zavřela oči a spoléhala se na to, že už nic vidět nepotřebuje. Svět kolem ní byl vždy v jejich rukou ve slovech a příbězích.

„Je čas.“ Zašeptala a ovce se přitulily blíž. Věděla, že nevidí, a přitom viděla víc než kdokoli jiný. Kdysi sama byla tou dívkou, která vždycky viděla více než ostatní. Seděly spolu pod oblohou nádherných hvězd, které nemohla spatřit očima, ale mohla je vidět srdcem tak, jak si je vždy představovala. Třpytivé diamanty na obloze, které zářily jen pro ně a jejich svět.

Amálka a beránek

ANNA KREJSOVÁ, 9 LET, MŠ A ZŠ TŘEBOTOV, TŘEBOTOV

Byl jednou jeden domeček v horách. Žila v něm babička se svou vnučkou Amálkou. Protože Amálčini rodiče umřeli, starala se o ni babička. Amálka měla kamaráda Petra. Bydlel jako další lidé v roztroušených chaloupkách v horách.

Jednou Amálka potkala Petra a vydali se poprvé sami hlouběji do hor, aby měli trochu zábavy a volnosti. Daleko od domů potkali malého beránka. Stál tam úplně sám a smutně bečel. Amálce ho bylo líto. Nechtěla ho tam tak samotného nechat v chladu a tichu hor. „Vezmu ho domů,“ rozhodla se. Petr zavrtěl hlavou: „To není dobrý nápad.“ Ale Amálka neposlechla a beránka si vzala s sebou. Po cestě si však řekla, že ho doma raději schová.

Když už byli v chaloupce, beránek zakníkl. „Co máš za zády, Amálko?“ zeptala se babička.

„Ach, babičko, beránka. Byl v horách úplně sám.“
„Ale proč ho vedeš k nám domů? Nemůžeme se o něj starat.“ „Aby mu nebyla zima, babičko,“ řekla Amy.

Babička se zamyslela: „Musíš najít stádo, ke kterému patří. Tady bude nejdéle tři dny. Jasně?“ Amy radostně poskočila.

V noci, když Amálka spala, beránek kničel. Amálka sešla do kuchyně pro mléko a dala mu napít. Potom všichni zase usnuli.

Druhý den šla Amálka za Petrem a pověděla mu, jak beránka v noci krmila. „Nebudeš ho moct věčně schovávat,“ řekl Petr vážně. „Babička to dovolila! Na tři dny! Pomůžeš mi najít jeho stádo?“ „Tak dobrá.“ Společně se vydali po pastvinách.

Za spodní vsí, za lesem, procházeli kolem pastviny, kde smutně bečela beránčí máma. Když k ní přivedli beránka, radostně se k sobě rozběhli. Amálka i Petr měli radost, že všechno dobře dopadlo. Vrátili se domů s lehkým srdcem a od té doby beránka i jeho maminku často chodili navštěvovat.

A Amálka pochopila, že někdy pomoci znamená nejen postarat se, ale také vrátit tam, kam patří.

Past a Vina

NELA KUBOVČIAKOVÁ, 14 LET, ZŠ A MŠ NA DLOUHÉM LÁNU, PRAHA 6

Daleko za Prahou, kde je tráva jasně zelená a vítr čistý jako křišťálově průzračná voda z lesního potůčku, se každý den pase stádo ovcí. Jejich pastvinu by většina označila za nejkrásnější pastvinu, kde se ovce může pást a není tomu jinak. Voňavá tráva rozlehle až tam, kam oko dohlédne je nejlepší pochoutkou široko daleko, ale největším trumfem, je právě jeden z takových křišťálově průzračných potůčků, tekoucí z nedalekých lesů. Ten rozděluje pastvinu na dvě poloviny.

Na té jedné je život blahý. O té druhé nikdo dlouhé roky nemluvil ale vysoká tráva skrývající, co je za ní, nahání ovcím hrůzu. Jediná malá ovečka Lada byla zvědavá a zkoušela se o ní ptát maminky i tatínka. „Past. Drž se dál,” řekl tatínek. Tohle pravidlo tu tiše panovalo. Lada si všímala, že čím víc o druhé straně mluví, tím víc je na ovcích znát strach.

Jednoho rána, po bouřlivé noci, Ladu přepadla žízeň a vydala se proto k potůčku. Obvykle jemný proud dnes zuřil a cákal o kameny všude kolem. Na to staré ovce byly zvyklé, jenže když se slaboučká Lada ohnula pro jediný lok, proud ji podtrhnul kolena a stočil ji přímo do divoké vody. Převalovala se po kamenech, máchala kopýtky a snažila se beznadějně volat o pomoc. Z paniky měla zavřené oči a docházely jí síly, když v tom ji někdo začal tahat pryč z vody na pevninu.

Když je zase otevřela, stála na druhém břehu. Kolem ní žádná temnota, jak si to představovala. Jen tráva a taky jedna hubenější ovce, s potrhanou srstí, ale klidnýma očima.

„Vy jste... z té druhé strany”, vydechla Lada.

Ovce se pousmála. „A ty taky.”

Lada se otočila. Potok nebyl široký, jak se z dálky zdál. A tahle pastvina se ničím nelišila od té její, kromě vysoké trávy a taky ovcí.

„Proč o vás na mé straně nikdo nemluví?” zeptala se.

„Protože je jednodušší se bát,” odpověděla ovce tiše. „Strach drží stádo pohromadě. Otázky ho rozdělují.”

Lada u ní ten den zůstala dlouho. Ovce jí vyprávěla, jak kdysi dávno jedna bouře změnila tok řeky a rozdělila pastvinu na půl. Jak si potom každá strana začala domýšlet, co je na té druhé. V té době ovce z Lady strany začaly o druhé straně mluvit jako past, a nazpátek dostaly označení Vina. Tak vznikly strany Past a Vina.

Když se večer vracela zpátky, voda jí sahala sotva po kolena. Ostatní se na ní dívaly a čekaly příběh o hrozbě. Čekaly varování.

Lada jednoduše řekla: „Tráva tam chutná stejně.”

Některé ovce si oddechly, některé se zamračily a některé nemohly tu noc spát. Druhý den se k potůčku přišlo napít víc ovcí než kdy dřív.

Od té doby potůček nebyl hranicí, ale jen obyčejnou svěží vodou tekoucí skrz nejkrásnější pastvinu, kterou najdete. Občas, když se z ní jde Lada napít, zahlédne skrz stébla vysoké trávy známou tvář a přemýšlí o tom, že jsou všichni jenom ovce a nezáleží na tom z jaké strany jsou. Tak Ladě tahle zkušenost změnila pohled na svět a celé pastvině zajistila pocit bezpečí.

Pastviny plné příběhů

MICHAELA MÁJKOVÁ, 14 LET, GYMNÁZIUM MATYÁŠE LERCHA, BRNO

Každý večer, každou noc,
tiché šeptání mě láká.
Prosívá mě o pomoc,
když venku už se smráká.
Já lehnu si jen do trávy,
co to zase slyším?
Koně, ovce, i krávy!
Jak povídají myším.

Dnes i včera jedna ovce,
pobíhala po pastvině.
Sledovala tu jalovce,
smála se tak nevinně.
A támhle vidím motýla!
Ten má krásná křídla.
Zamává mi do týla,
pak vrátí se do sídla.

Tolik zvířat, příběhů,
pastviny jsou plné.
I života koloběhů
tak krásně tajuplné.
Zavři oči, poslouchej.
I k tobě přijdou rády.
Jen přírodě naslouchej.
Hele, už jsou tady.

Stín jabloně

MARTINA NEDVĚDOVÁ, 15 LET, ZŠ STRŽ, DVŮR KRÁLOVÉ NAD LABEM

Slunce ozařovalo prostorné pastviny. Velká jabloň však vrhala stín na osamocenému muže. Po tvářích mu i navzdory krásnému počasí stékaly slzy. V ruce svíral malou plechovou nádobu, jako kdyby byla to poslední, co mu na světě zbylo. S těžkým srdcem ji obrátil dnem vzhůru. Vysypalo se z ní jen pár částeček prachu. Už nemá vůbec nic.

Kola bagru se otáčela a pomalu měnila travnatou pastvinu v nevzhledný močál. Bahno stříkalo všude kolem. Brzy tu povede nová dálnice. Několik aut přijelo ke shluku stromů. Bude potřeba je vykácet. Nejsložitější práce nastane s nejstarším stromem. Byl mohutný, vysoký a vypadal, jako kdyby nad ostatními držel ochrannou ruku. Nezbývá mu však nic jiného, než se podřídit stále se rozšiřující lidské civilizaci.

Motory hlasitě hučely a prořezávaly ticho přírody. Působily jako vetřelec ve světě, který se sotva udržuje při životě.

Několik lidí vystoupilo, aby připravilo stroje. Zatím si nikdo nevšímal osamocenému starce, který mezi nimi neměl co dělat. Se smutným výrazem naposledy pozoroval své oblíbené místo a věřil, že se třeba ještě něco změní. Chtěl, aby auta odjela a zanechala tomuto místu jeho nevinost. Všude se nesl dětský smích. Slunce zářilo stejně jako jejich oči. „Máš babu!“ zakřičela dívka na chlapce a sprintovala pryč od něj. Ten se to však rozhodl nenechat jen tak a zrychlil. „Nemusíš utíkat, stejně jsem rychlejší!“ nedal se.

Dívka se otočila, aby na něj vyplázla jazyk, ale zakopla o drn a skácela se k zemi. Chlapec se hned dotkl její ruky. „Vyhrál jsem!“

„Richard! To není fér! Nemůžeš mě přece dohnat, když spadnu na zem. To se nedělá!“ zamračila se dívka. Richard se ale rozhodl protestovat: „Přece není moje chyba, že padáš.“

„Ale je! A vůbec, já už stejně musím domů. Maminka na mě bude čekat s obědem,“ zvedala

se a tentokrát na něj už úspěšně vyplázla jazyk. Zamávala mu a rozběhla se na rodinný statek poblíž.

„Máš ve vlasech slámu,“ křičel za dívkou Richard. Anna už ho ale neslyšela.

„Pojď za mnou!“ křičela Anna z vysoké koruny jabloně. „Kam?“ ptal se Richard. Mezi listy ji nemohl stále najít. „Sem, nahoru.“

„No to je mi jasný, ale nikde tě nevidím,“ zamumlal. Anna zvedla koutek. Napadlo ji, že by mu mohla trochu pomoci. Z vedlejší větve utrhla krásné červené jablíčko a namířila mu ho přímo na hlavu.

„Au!“ ozvalo se pod ní. Neubránila se smíchu. To už si ji jeho oči konečně našly. „No počkej!“ vyhrožoval dívce a šplhal za ní.

„Táta říkal, že příště si můžeme zasadit vlastní.“

„Vlastní co?“ nechápal.

„No vlastní jabloň, co jinýho?“

„Ty už seš tady?“ uznale pokývala hlavou. Byla zvyklá na to, že se vždy zpozdil. „Kde máš ten strom?“ vyzvídal.

„Však jsem ti to říkala, táta ho přiveze autem.“

„To jsi určitě neříkala!“ odporoval. „To teda říkala! A teď už se nehádej nebo žádnéj strom nebude.“

S kopáním jamky se střídali. Největší část vykopal Annin otec, ale mladí také nezaháleli.

„Podívej! To bude naše první jablko!“ přiblížila Anna nos k právě pučícímu květu.

„Třeba nevyroste.“

„Ale vyroste. Tím jsem si jistá.“

Richard se neklidně ošival. „Anno?“

„Co je?“ otočila na něj svoji pihovatou tvář.

„Já... Chtěl jsem se zeptat, jestli bys se mnou nechtěla jako to... no chodit.“ Dívka se rozesmála. Richarda polil stud. Znamená to ne?

„Konečně ses zeptal! Samozřejmě, že ano!“ Otočila se kolem své osy. Celá zářila radostí. „Co takhle jít do kina na ten nový film?“ navrhla. Oba o něm už nějakou chvíli mluvili, a právě se naskytl ideální příležitost ho vidět.

„Ty ses teda překonal!“ Anna byla štěstím bez sebe. Hezčí narozeninový piknik pod jabloní nikdy neměla. Jen oni dva, klid přírody a oblíbené jídlo. Za pár dní dokonce budou mít výročí. Sedm let. Její oblíbené číslo.

„Budeš chtít zazpívat písničku?“ utahoval si z ní Richard, zatímco zapaloval svíčky na dortu. „Ptačí zpěv postací,“ odpověděla s úsměvem.

„Něco si přeji,“ zašeptal Anně do ucha a nechal ji sfouknout dvě růžové dvojky. Richardovi se třásly ruce i nohy. Snažil se na sobě nedat nic znát a pokračoval v chůzi. Před chvílí musel pustit Anninu ruku, jinak by poznala, že je nervózní. I tak si připadal, jako kdyby měl na čele napsané: Dnes tě požádám o ruku.

Už jen pár kroků a poklekne před ní na koleno. Byl si jistý, že řekne ano. Neměl tedy proč se strachovat. Ta myšlenka mu však nezabránila se nadále cítit jako vystrašený zajíc.

Poslední kroky. Už viděl jabloně. Trochu zpomalil, aby ho hned nezpозorovala. Zabořil koleno do trávy.

„Anno?“ Otočila se.

„Vzala by sis mě a učinila mě tak nejšťastnějším mužem světa?“ Anna na něj zírala s otevřenou pusou. Vypadala neschopná slova. „Cože? Já...“

„Prosím,“ přerušil ji.

Přitiskla si ruku na rty a vykřikla: „Ano! Ano.“

Zůstali jen sami dva. Jejich dům byl plný života a klidu, dokud se do Annina těla nenastěhovala nemoc, která se neptala, kolik času ještě chtějí společně strávit. Stále se však snažili chodit na procházky k jabloním. V průběhu let tam přibyly další dvě, jež nyní tvořily příjemné zázemí i dvojici laní. Nastaly ale horší časy a Richardova žena byla upoutána k lůžku.

Jednoho dne se Anně velmi přitížilo. Bylo na ní vidět, že už moc času nezbývá. Richard se rozhodl splnit jí poslední přání, a tak své manželce pomohl na nohy a s kapačkou v těsném závěsu pomalu došli ke čtveřici jabloní. Obloha se začínala zatahovat, ale Anna stále nechtěla zpět. V jednu chvíli stála nohama pevně na zemi a povídala si s Richardem, a v další už padala v mrákotách na trávu zářící pod hvězdami.

V závěti psala, že popel chce rozsypat k oněm jabloním. Richard se tam tedy s rozrůstající dírou v srdci vydal. Urnu svíral pevně, nemohl dopustit, aby se vysypala na nesprávném místě.

Pastvina u berušky

WALDEMAR NERAD, 8 LET, ZŠ GUTOVA, PRAHA 10

Byl krásný letní den.

Já a moje ségra jsme byli u babičky a dědy na prázdninách. Mají velký statek a je to tam opravdu zajímavé.

V chlívku mají dva čuníky a brzo se má narodit malé selátko, a to bych si opravdu nechtěl nechat ujít. V boudě sedí jejich pes Borek, co má rád párek. Rád si s ním hraju. Je hrozně srandovní a když mu hodím klacek, vždycky mi ho donese zpátky.

Máme tam taky kravičky, které nám dávají mléko a rády se pasou na pastvinách za statkem. Někdy ráno, když se nám povede brzo vstát, vidíme, jak je dědeček vyháněn ven, aby se napásly čerstvé trávy. Děda mi pověděl, že venku jsou kravičky spokojené a mají pak dost mléka.

V tu chvíli mě začaly pastviny zajímat víc. Tak jsem se rozhodl, že bych mohl jít druhý den se sestrou na obhlídku na celé dopoledne. Dnes už ale půjdeme spát, ať máme na zítra hodně energie.

Ráno jsem se probudil a zjistil jsem, že jsem už na pastvinách a dokonce oblečený. Vůbec jsem nechápal, co se to děje. Zvedl jsem se z trávy a rozhlédl se kolem sebe. Najednou jsem ucítil štipnutí v levém rameni jako od komára a začalo se mi stmívat před očima. Než jsem omdlel, měl jsem pocit, jako bych se zmenšoval.

Když jsem otevřel oči, uviděl jsem všude kolem sebe zelenou džungli. Za chvíli mi to došlo. Zmenšil jsem se. Trochu jsem se začal bát, co se to stalo. Jak to, že jsem tak malý?

Vedle mě to začalo šustit a když jsem se ohlédl, viděl jsem obrovského brouka s tečky na zádech. Byla to beruška, ale veliká jako já. Šel jsem k ní a najednou mi beruška řekla „Co tu děláš?“

Leknutím jsem upadl dozadu na zadek. Chvilku jsem na ni koukal a pak se pokusil utéct. Beruška za mnou křičela, „Proč utíkáš?“ Zastavil jsem se a chvíli přemýšlel proč vlastně utíkám.

Otočil jsem se a s menšími obavami řekl „Já vlastně nevím. Nemohla by si mi s něčím pomoci“.

„Ale jistě“, řekla beruška.

Vyprávěl jsem jí, co se mi stalo a že vůbec nevím, jak je možné, že ji vlastně rozumím. Řekl jsem jí, že musím najít způsob, jak se znovu zvětšit. Beruška mi řekla, že ví jak mi pomoci, ale musím najít vzácnou bylinu, která roste uprostřed pastviny dědečka a babičky. K bylině pak stačí přičichnout a budu zase velký.

Tak jsme vyrazili hledat kouzelnou bylinu. Za nějakou chvíli nás pohltil tmavý stín, který zastínil slunce. Vzhledli jsme nahoru a byla to bota mé sestry, která mě už začala hledat, kde jsem a málem nás zašlápla. Volal jsem na ni, ale neslyšela mě.

Když zvedla nohu, schovali jsme se pod kamenem, aby nás náhodou ještě nezašlápla. Raději jsme vylezli z pod kamene, až když odešla.

Znovu jsme vyrazili na cestu a šli jsme hodně dlouho. Mně i berušce začalo kručet v břiše, a tak jsem se rozhodl vylézt na jahodu kousek od nás. Když jsem lezl nahoru, uklouzla mi noha a spadl jsem dolů. Cestou jsem ale shodil, alespoň tu jahodu a snědli jsme ji.

Když jsme se najedli, vyrazili jsme dál. Z ničeho nic jsme za trsem trávy uviděli velký stonek a zvláštní bylinku. Začali jsme po stonku lézt nahoru, ale nebylo to vůbec lehké. Trvalo nám to skoro celé odpoledne, ale nakonec jsme byli nahoře.

Rozloučil jsem se s beruškou a poděkoval jí. Rozhlédl se po pastvině, kde jsem viděl i dědovy krávy a pak si konečně čichl k bylině. Znovu se všechno začalo stmívat.

Když jsem otevřel oči, ležel jsem v posteli a byl zmatený. V tom snu jsem se naučil spoustu věcí. Třeba jak brouci vidí náš svět. Jak svět voní.

Ale, byl to opravdu jen sen?

Konec

Kamarádky a ztracený koník

MARKÉTA NERADOVÁ, 11 LET, ZŠ GUTOVA, PRAHA 10

Jsou letní prázdniny a na farmě u Zvonečku se rozsvítilo matné světlo v okenní tabulce.

Na farmu právě přijela třináctiletá Stella se svým šestiletým bratrem Oliverem za prarodiči.

Bylo už pozdě večer, a tak se Stella ani nešla podívat na nová hřibátka, která se jim na začátku léta narodila. Byla už tak unavená, že si jen lehla do postele a už spala jako zabitá.

„Kykyryký“ ozvalo se náhle, Stella sebou leknutím škubla. Podívala se na hodinky a zjistila, že je devět ráno. Sešla tedy po schodech dolů, kde už u stolu seděl Oliver s plným talířem lívancům.

Přisedla si tedy k němu a zeptala se ho: „Chceš se jít po snídani podívat na ta nová hřibátka?“ Olík souhlasně zakýval hlavou a do pusy si narval další lívanec se sirupem. Stella s Oliverem se tedy po hromadě lívanců vydali do velké stáje, která stála nedaleko od chalupy. Vešli dovnitř. Bylo rozsvíceno, což oba překvapilo. Najednou uslyšeli hlasy z posledního boxu. A jak Stella věděla, měla v něm být právě nová hřibata. Olík se pevně chytil Stelly ruky a pomalým krokem se vydali k boxu. V té chvíli se ozvalo hlasité „bzzvrz“. Podlaha zavržala a bylo slyšet, že se někdo jde podívat, co to tak vrže. Stelle bušilo srdce. Z boxu však nevykoukl žádný neznámý člověk, byl to jejich dědeček s veterinářem. Stelle spadl kámen ze srdce. Olík se pana veterináře zeptal, jestli se může jít podívat a jestli jsou všechna hřibátka v pořádku. Veterinář jen kývl a šel si s dědečkem popovídat ven.

Mladí koníci byli tak hebcí na dotek, že by u nich strávili klidně celý den. Jenže Stelle zazvonil v kapse mobil, tak ho rozklikla a na něm se objevil nápis: Eliška od Smrčků. Eliška je kamarádka Stelly, která bydlí hned na vedlejším statku a chovají také koně. Seznámily se loni, když vedly koně na louku. Problém je to, že Elišky rodiče se se Steliny prarodiči nepohodli a od té doby se spolu nebaví. Zakazují to i nám, takže se setkáváme potajmu. Umí samozřejmě jezdit na koni, a tak se někdy vydáme na cestu na jejím vlastním. Jmenuje se Šiška. Já svého ještě nemám, ale nejradši mám Bleska.

Je hnědý s bílými skvrnami a má krásné hnědé oči. Stella telefon přijala a z mobilu se ozvalo: „Čauky Stello, my jsme právě dorazili, tak vezmu Šišku a ostatní a půjdeme na pastvu.“ „Jé super, já chtěla taky s koníky vyrazit“, odpověděla hned do telefonu.

„Tak co za patnáct minut?“ „Tak dobře!“ Odpověděla Stella a položila to. Dědovi řekla, že chce vzít koně na procházku a že se vrátí za hodinu a půl. Děda souhlasil a otevřel ji zbylé boxy s koňmi, a tak vyrazila k nově postavenému ohradníku s brankou. Otevřela branku a vypustila koně na velkou pastvinu. Došla do poloviny, kde stál velký dub. Sedla si pod něj a pletla věneček z letního kvítí. Zrovna když ho dopletla, přiběhla k ní Eliška. Přisedla si k ní a vzala si taky kvítí. A tak si pletly a povídaly si. Stelli napadlo, že by se mohly projet. Jenomže už bylo pozdě, a tak se domluvily na zítra, že se pojedou podívat k lesu za pastvinami. Druhý den ráno se po obědě znovu sešly se svými koňmi a vydaly se na cestu. Cesta vedla po rovném poli obsetém všelijakými barevnými květinami. Poletovali tam bílí motýlci a skákaly kobylinky. K lesu dorazily za chvíli, ale protože měly ještě čas, rozhodly se vydat ještě dál. Koním se ale moc nechtělo, a tak jim cesta trvala mnohem déle, než chtěly. Nakonec se do cíle naštěstí dostaly.

Koně přivázaly ke stromu a sedly si na dřevěnou lavičku, která byla postavená tak, aby byl vidět nádherný výhled na údolíčko. Holky se rozhodly, že počkají a podívají se na západ slunce. Podle Stelinych hodinek to mělo být za pár minut. Počkaly si tedy na nádherný západ slunce. Když se na obloze objevily červánky, uslyšely Eliška i Stela z ničeho nic hlasité „křup“.

Obě se polekaly, otočily se, ale Šiška už nebyla přivázaná ke stromu a uháněla někam hluboko do lesa. Obě se za ní rozběhly, ale už jí nedohonily.

Chvíli jí ještě hledaly, volaly na ni, ale marně. Eliška si sedla na lavičku a rozbřečela se. Stella si k ní přisedla a objala ji. „Vím, že je to těžké, ale teď musíme jet zpátky a zítra ji najdeme“ pošeptala jí Stella. Nasedly tedy obě na Bleska a rozjely se směrem k farmě. Dorazily velice pozdě a navíc

Eliška bez koně. A protože nechtěly ani jedna lhát, přiznaly se. Obě rodiny na ně byly nejdříve nazlobené, ale poté to pochopily. Druhý den se všichni brzo ráno vydali Šišku hledat. Stopy hledali nejprve u lavičky s výhledem, kde se Šiška ztratila. Všimli si utrženého provazu a otisků podkov. Vydali se tedy tím směrem. Už ale po chvíli bylo všem něco podezřelého, začalo se zatahovat a najednou byli v šedošedé mlze. Čím hlouběji šli, tím větší mlha byla. Nikdo nic neviděl, a tak místo toho, aby hledali koně, hledali sebe. Stella nevěděla co má dělat, a tak jen volala: „Haló, haló“. Za ní se ozval Oliver s Eliškou. Takže Stella byla ráda, že není sama. Ostatní alenenašli. Sedli si tedy domechu a čekali, až mlha opadne. Po nějaké době se za nimi ozval dusot kopit. Eliška poznala, že je to Šiška.

A tak se vydala směrem ke zvuku. Stella s bratrem se za ní rozeběhli a doběhli na cestičku na kraji

lesa. Mlha skoro jako kouzlem kolem nich zmizela a co víc, na cestě před nimi stála Šiška. Eliška byla na vteřinu šťastná, ale pak si uvědomila, že ani ona, ani Olí se Stellou nemají rodiče a prarodiče na dohled. A tak začali přemýšlet, co budou dělat. Mezitím co se domlouvali na plánu, ani nezpozorovali, že zbytečky mlhy, co ještě před pár minutami v lese panovaly, se už úplně rozplynuly. A tak se vydali známou cestičkou k lavičce, kde už na ně čekali ostatní. Vydali se tedy všichni společně domů, kde všem babička uvařila její vyhlášený guláš a u něj se obě rodiny znovu spřátelili. A tak se mohli Stella s Eliškou vídat pořád a nikdo jim to nezakazoval.

KONEC

Pastviny plné příběhů

MATĚJ NOSÁL, 12 LET, ZŠ HANSPAULKA A MŠ KOHOUTEK, PRAHA 6

Jmenuji se Martin. Je mi dvanáct let a nemám žádné sourozence. Můj táta Luboš je zemědělec, který vlastní pastvinu, na jejímž okraji bydlíme. Většinu toho, co na farmě vyrobí, prodáváme v našem malém rodinném obchodě. Moje máma Tereza je autorka učebnic pro základní školy, ale občas si píše i fantasy nebo sci-fi příběhy. Moc rád si s ní po večerech povídám a často se s ní učím do školy. Táta je naopak většinu dne venku a pracuje. Moc nemluví a poslední dobou je to mezi ním a mámou dost napjaté. Asi jednou za týden se hádají a já v pokoji jenom doufám, že se usmíří.

Nedávno mámu přestaly bavit učebnice a rozhodla se naplno soustředit na svůj rozepsaný příběh o holce, které se podařilo nahlédnout do budoucnosti, a zjistila, že za půl roku začne válka proti umělé inteligenci, kterou lidé prohrají. Aryana má tedy půl roku na to, varovat lidi a přimět je zbavit se internetu. Mámina vášeň pro příběhy ale nevydělává žádné peníze, což tátovi vadí. Je na ni naštvaný, že on celý den pracuje, zatímco ona má prý hlavu v oblacích a pořád se jen zabývá smyšlenými báchorkami.

Dnešní hádka na toto téma byla obzvlášť velká a já jsem se rozhodl jít někam pryč. Se slzami na krajíčku jsem vyběhl na naši pastvinu. Sedl jsem si na balík sena a přemýšlel jsem, jestli se rodiče opět usmíří nebo ne. Koukal jsem se na pasoucí se krávy a pozoroval jsem, jak jsou klidné. Trochu jsem jim záviděl, že nemají tušení, co se na světě děje. Ani nevím, jak dlouho jsem je tam pozoroval, ale přineslo mi to takový vnitřní klid, že jsem skoro zapomněl, proč jsem vůbec přišel.

Za nějakou dobu přišla máma a zeptala se mě, jestli jsem v pohodě. „Teď už jo“ řekl jsem jí. „S tátou jsme se trochu neshodli, ale neboj, zase přijde k rozumu.“ Máma za mnou vyskočila, sedla si na balík a pokračovala. „Vlastně nevím, co mu tak vadí, peněz máme dost a oba mu hodně pomáháme s prodejem. Myslím, že by měl víc ocenit, že často po škole místo blbnutí prodáváš jeho výrobky.“ Usmála se na mě a já se zeptal „Jak můžeš být tak klidná po tom, co na tebe táta křičel, že jsi neschopná?“ Mámin úsměv trochu strnul a po krátkém rozmyšlení odpověděla „Postupně se s tím prostě vždycky nějak srovnám

například tím, že uteču do světa své fantazie a píšu.“ Vtom mě něco napadlo.

„Myslíš že bych to mohl taky zkusit?“ zeptal jsem se. „Samozřejmě“ řekla máma už zase s úsměvem. „Tím, že to zkusíš nic nepokazíš.“ Otevřel se mi nový svět. „Kde si myslíš že bych měl začít?“ „To je na tobě“ řekla máma. „Když budeš mít dostatečnou fantazii, čas i odhodlání, určitě se ti to podaří. Co se ale týče konkrétních stylů, můžeš rovnou začít psát a vše vymyslet za pochodu. Já samotná ovšem preferuji pomalejší způsob, při kterém si nejdřív jen každý den chvilku přemýšlíš o své knize. Potom si pomalu začneš psát poznámky, osnovy a další věci podle tvé potřeby. Potom si můžeš napsat celý příběh stručně a nakonec v tom stylu, jak chceš, aby tvá kniha nakonec vypadala. A jestli chceš, můžeš s tím začít už dneska.“

Té noci mi nešlo usnout. Pořád jsem myslel na to, co mi máma řekla, a na to, o čem budu psát. Nějak jsem potom stejně usnul a ráno jsem si s povzdechem uvědomil, že jsem nic nevymyslel. Přemýšlel jsem cestou do školy, ve škole a cestou ze školy jsem koupil nějaké sešity. Chtěl jsem, aby byl můj příběh o kráse a klidu přírody, ale nevěděl jsem, co mám napsat. Jakmile jsem přišel domů, rozhodl jsem se, že půjdu na pastvinu. Když jsem si sedl na stejný balík jako včera, okamžitě jsem zpozoroval tři ovce, asi dvacet metrů ode mě. Při pozorování mě napadla myšlenka o někom, kdo nikdy nebyl v přírodě. Tuto pointu jsem se poté snažil rozvinout a brzy jsem měl v hlavě příběh o klukovi, který nikdy nepoznal přírodu a jakmile se k ní dostal, zamiloval si to tam. Ještě mi zbývalo vymyslet jak se k - asi nějakému lesu - dostane. Chtěl jsem do toho zakomponovat i nějaké drama, tak mě napadlo, že ho někdo unese. V tuto chvíli jsem si věci pomalu začal zapisovat.

Zanedlouho se psaní na pastvině dostalo do mojí rutiny. Máma mě v psaní podporovala a čas od času mi pomohla s domyšlením některých detailů. Táta se k mé knize zatím nijak nevyjádřil, ale pokaždé, když se o tom někdo před ním zmínil, vyletěla mu na obličej kamenná tvář, jako kdyby se mu potvrdily jeho obavy. Chápal jsem že ze mě teď není úplně nadšený, ale nechtěl jsem se jeho názorem nechat

ovlivnit, protože mě k příběhu začalo napadat tolik věcí že by byl hřích s psáním skončit.

Jednoho dne jsem vůbec neměl chuť a náladu na psaní mého příběhu, tak jsem se rozhodl si prostě zapisovat všechny své myšlenky a pocity. Nějakou dobu jsem tam seděl a snažil jsem se zapsat co nejvíc věcí, a když jsem se rozhodl skončit, zjistil jsem, že jsem popsal přes padesát stránek! Když jsem tím listoval, uvědomil jsem si, kolik věcí cítíme, aniž bychom to vnímali.

Pak začala zima a bylo čím dál víc sněhu, kvůli kterému jsem na dlouhé hodiny psaní na seně mohl zapomenout. Cítil jsem smutek a úzkost. Vyvrcholilo to jedno ráno, kdy jsem se vzbudil a zanedlouho zjistil, že napadlo tolik sněhu, že se nedaly otevřít dveře a vlastně ani okna. Takhle se naše rodina po několika letech ocitla v izolaci.

Omluvili jsme mě ze školy a já měl dlouhou chvíli, tak jsem se rozhodl jít psát. Potíž byla v tom,

že jsem si nebyl jistý, jestli se bez pastviny dokážu soustředit. Chvíli jsem jen seděl s hlavou plnou beztvarych myšlenek, které se mi nedařilo zahnat, když mě napadlo si vnitřní klid najít v něčem jiném.

Vytáhl jsem staré fotografie svého dřívějšího já a nostalgie mě zasáhla jako šíp. Viděl jsem se, jak jdu poprvé do školy, jak jsem v zoo, jak jsem byl na fotbalovém zápase a spousta dalších fotek. V té době jsem neměl tušení, že jednou budu psát knihu, ale byl jsem si jistý, že by mě Martínek povzbuzoval a že by se mu má kniha líbila.

Při představě, že to dělám pro toho rozesmátého kloučka, se mi psalo stejně dobře jako na pastvině a došlo mi, že úplně cokoliv se může stát mojí pastvinou, cokoli mi může přinést klid, protože mi ho vlastně nepřináší - jen ho ve mně vyvolává. Celou dobu to je ve mně, jen to neumím použít. Každý má tento klid v sobě, někdo víc, někdo míň, ale každý ho má alespoň trochu. I ty, kdo tohle čteš, máš potenciál na velké věci, teď to jenom využít...

Krása pastvin

ELENA POKORNÁ, 8 LET, ZŠ GUTOVA, PRAHA 10

Na louce voní květiny,
poletují motýli.
je krásný bílý den,
pojd'te všichni sem!

Brouci hnědí, červení,
kolem všichni zbarvení.
Je to jenom sen?
Ne, není – krása denní ...
Brouci lezou sem a tam,
přidejte se k nám!

Ptáci rádi zpívají,
faleš žádnou neznají.
Louka velká zelená,
Koukej - vidím jelena.

Na jelena spadla klec,
odprásknul ho myslivec.
Co, přírodo, naděláš?
Aspoň bude na guláš...

I to se stává v přírodě,
budeme s tím v pohodě?
V přírodě je stále krásně,
to je konec této básně.

Pastviny plné příběhů

VÍT PROCHÁZKA, 14 LET, ZŠ A MŠ NA DLOUHÉM LÁNU, PRAHA 6

Když se řekne pastvina, většina lidí si představí jen kus oplocené louky, kde se pase kráva nebo kůň. Pro někoho je to možná nuda, ale pro mě je to místo, kde jako by se zastavil čas. Stačí se na chvíli posadit do vysoké trávy, zavřít oči a začít poslouchat. Pastviny totiž nejsou jen o trávě a hlíně, jsou to místa, která v sobě drží tisíce příběhů, stačí jen vědět, jak je hledat.

Moje nejoblíbenější pastvina je kousek za vesnicí, kde bydlí babička. Je to mírný kopec, ze kterého je vidět do údolí. Když tam přijdu v létě, první, co mě praští do nosu, je vůně mateřídoušky a usušeného sena. Ten vzduch je tam úplně jiný než u nás ve městě mezi paneláky. Je čistý a takový „lehký“. Každý pohyb v trávě vypráví malý příběh o přežití – od mravenců, kteří táhnou úlovek do mraveniště, až po kobylky, které skáčou sem a tam jako malí akrobati.

Nejzajímavější jsou ale příběhy těch, kteří tam byli před námi. Stará vyvrácená hrušeň uprostřed louky vypadá jako z pohádky. Kdo pod ní asi seděl před padesáti lety? Možná tam nějací školáci schovávali dopisy, nebo tam bača odpočíval při hlídání ovcí. Ty stromy jsou jako živé kroniky. Když foukne vítr do jejich větví, zní to, jako by si šeptaly o všem, co za ty roky viděly – od velkých bouřek až po tiché východy slunce.

Pak jsou tu příběhy zvířat. Na naší pastvině se přes léto pasou koně. Pozorovat je je lepší než jakýkoliv film na Netflixu. Mají mezi sebou jasná pravidla, hádají se o lepší trs trávy nebo se spolu jen tak pošťuchují. Každá vyšlapaná cestička v hlíně je vlastně mapa jejich každodenních dobrodružství. Člověk si u toho uvědomí, že i zvířata mají své nálady a vztahy, které my lidi často vůbec nevnímáme, protože pořád někam spěcháme.

Největší kouzlo mají pastviny v podvečer. Když slunce začne zapadat a všechno dostane takovou zlatavou barvu, vypadá to tam jako na jiné planetě. Stíny se prodlužují, a i obyčejný kámen najednou vypadá jako nějaká tajuplná bytost. V tu chvíli se mi v hlavě honí ty nejlepší nápady. Napadá mě, jaké by to bylo, kdyby tyhle louky mohly mluvit. Možná by nám vynadaly za to, jak se k přírodě chováme, nebo by nám poděkovaly za to, že jsme si na ně udělali čas.

Myslím si, že v dnešním světě, kde trávíme většinu času před obrazovkou, jsou pastviny hrozně důležité. Jsou to místa, kde si člověk může „vyčistit hlavu“. Příběhy, které tam najdeme, nejsou napsané v knížkách ani na internetu. Jsou ukryté v šustění trávy, v bzučení včel a v tichu, které tam panuje. Stačí jen vyrazit ven, sednout si na mez a nechat tu pastvinu, aby vám ten svůj příběh začala vyprávět. Je to mnohem dobrodružnější, než se na první pohled zdá.

Naše pastvina

THEA SOUČKOVÁ, 8 LET, ZŠ GUTOVA, PRAHA 10

Nedaleko kravína
zelená se pastvina.
Nesměle tam krávy bučí,
na jetel telátka učí.

Telátka tam místo školy
chodí si hrát na buvoly.
Skáčou sem a skáčou tam,
věnují se kravinám.

Na krku jim zvoní zvonce,
tahle báseň nemá konce.
Větríček v kravíně fouká,
zelená se naše louka.

Býci si tam lížou sůl,
vedle nich je včelí úl.
Včeličky jim nadávají,
zrovna larvy kolébají.

Jedné krávičce zvoní zvonec,
těhle básně už je KONEC.

Miluji přírodu

KAROLÍNA ŠPŮROVÁ, 11 LET, ZŠ STRŽ, DVŮR KRÁLOVÉ NAD LABEM

Ráda chodím do přírody,
je to mé místo pohody.
Jakákoli louka
na mě pěkně kouká.

Pozoruji řeku vkleče,
jak voda v ní rychle teče.
Při procházce kolem lesa,
příjemně mi srdce plesá.

Stejně nejradši mám,
když se na koně dívám.
Na pastvině se pasou
a srst se jim leskne krásou.

Tak jsem si k nim sedla,
vlastně skoro lehla.
Obdivovala jsem je zdáli,
jak si tam všichni hráli.

Pak k nim přišla nějaká paní,
koním dávala pamlsky z dlaní.
Přemýšlím v duchu: „Kdo to je?“
Když vtom se na mě usměje.

A tak pro sebe si šeptám,
že se jí asi zeptám...
Když celou pastvinu obejdu,
trochu k ní blíž popojdu.

„Mně to tu patří“ říká mi,
„můj dům je támhle, za námi!“
Daly jsme si společně čaj,
a pak jsem jí pomohla uklidit stáj.

Vidíme, jak kůň si klisnu namlouvá,
paní mu do ucha tiše domlouvá:
„Hřibátka teď zrovna nechceme.
To by tu bylo šílené!“

Je večer, tak jdu domů,
úzkou cestou plnou stromů.
Odted' si koně v srdci nosím
a ráda se sem vždycky vracím.

Zlatá pastvina

ANNA TESLÍKOVÁ, 13 LET, ZŠ A MŠ NA DLOUHÉM LÁNU, PRAHA 6

Procházím se lesem. Les je moje nejoblíbenější místo. Vždy, když mi je smutno, nebo jsem naštvaná, tak jdu do lesa a všechny špatné nálady jsou rázem pryč. Právě jdu okolo obrovského stromu, kde si dělám často pikniky sama se sebou. Nemám totiž žádné kamarády. Ve škole se mi všichni posmívají za to, že jsem malá a že mě baví číst.

Čtení mě doopravdy moc baví a vůbec nechápu lidi, kteří čtení rádi nemají. Prošla jsem kolem toho obrovského stromu a jdu směrem k pastvině, která je na kopci za lesem. Těším se na to až se znovu podívám na ta roztomilá zvířátka, co jsou na pastvině. Vyjdu z lesa na louku.

Většinou tu nikoho nepotkám, jen výjimečně myslivce nebo farmáře, kterému zvířata patří. Dnes je pátek, takže tu můžu být, jak dlouho budu chtít, ale musím být do deseti doma. Podívám se na hodinky. Je šest hodin a dvacet pět minut, takže mám ještě dost času. Už jsem skoro na kopci a jak tak jdu, tak se podívám na oblohu. Obloha je jako z pohádky. Zapadající slunce pouští své paprsky na zem a ta se začíná měnit. Zezlátne. Už jsem na pastvině a jdu směrem ke zvířatům. Jsou tu koně, krávy, ovce i nějaké kozy. Dřepnu si na zem. Jsou tu totiž i luční kobylinky a ty mám obzvlášť ráda. Jedna kobylinka mi skočí na ruku a já si jí prohlížím. Po nějaké chvíli seskočí zpátky na zem a odskočí pryč.

Já zase vstanu a kolem mě rychle proletí krásný motýl. Jdu směrem k nejbližší krávi. Přijdu k ní a začnu ji hladit. Tuhle krávu jsem i pojmenovala, protože je to moje favoritka a cítím se jako by to byl můj domácí mazlíček. Pojmenovala jsem ji Fialka. Dnes mi ale Fialka připadá nějaká divná. Jen stojí ani se nepase. Jdu se tedy podívat na ostatní zvířata. Přijdu k nejbližší ovci a ta se chová úplně stejně jako Fialka. Rozhlédnu se kolem a všechna zvířata jen stojí jako by zmrzly. Začnu mít podivný pocit. Co se se všemi zvířaty stalo? Snědla snad něco špatného nebo se něčeho bojí?

Dojdu zpátky k Fialce, hladím jí u a u toho si pro sebe potichu říkám, „Co se jim asi stalo?“. Najednou se ke mně kráva otočí a řekne mi, že neví. Ztuhnu. Leknu se, kolena se mi podlomí a spadnu na zem.

Kráva mi řekne, že se omlouvá a že mě nechtěla vyděsit, ale musím jí teď na chvíli poslouchat. Já ještě pořád sedím na zemi a jsem v šoku. Zdá se mi to nebo na mě teď mluví kráva? Proto si obličej a štípnu se do ruky, ale jsem pořád na pastvině. Fakt se mi to nezdá. Doopravdy na mě mluví kráva. Pomalu vstanu a zeptám se jí jak to, že mluví.

Fialka mi odpoví, že vlastně neví. Zeptám se jí teda jestli mě zná, že za ní chodím každý den. Fialka mi řekne, že ne. Vyprávím jí, že k ní pravidelně chodím, pojmenovala jsem jí Fialka a že jí beru jako svoji kamarádku. Fialka se na mě zmateně podívá a řekne, že se nejmenuje Fialka, ale Lara a že je ve skutečnosti člověk, že je to žákyně na základní škole v páté třídě. Ráda sportuje, ale úplně nejradši si čte. Na to jí odpovím, že čtení také miluji. No páni, právě jsem našla někoho, kdo také miluje čtení.

„Proč ale vypadáš jako kráva?“ Lara mi řekne, že vše se událo dnes ve škole. Poté, co strčila do Vojty, kluka, který se jí ve třídě neustále posmívá a před třídou jí ponižuje, že je divná šprtka. Vojta ale spadl nešťastně ze schodů a ona pak utekla do šatny, kde se schovala a nejspíš usnula. Prý se pak probudila tady na pastvině, ve zvířecím těle. Celé to je podivné. Najednou za námi přijde ovce s kozlem a zeptají se nás o čem se bavíme. Proč tady všechna zvířata mluví? Ovce se prý jmenuje Alžběta a je jí patnáct let, Kozel se přidá a řekne, že se jmenuje Tomáš a je otcem dvou synů. Alžběta jim poví, že se včera nudila a řekla si, že by ze srandy mohla posprejovat nějaký dům.

Vzala tedy spreje a začala malovat na garáže vedle školy. Ale vyrušila jí paní z vedlejšího domu a začala na Alžbětu křičet. Alžběta si začala rychle uklízet spreje do batohu, jenže se jí najednou začala motat hlava a ona spadla a usnula. A pak se prý probudila tady, jenže jako ovce. Zeptala jsem se tedy ještě kozlíka, co se stalo jemu. Tomáš začal vyprávět, že dnes přišel domů z práce a šel si sednout k televizi. Sledoval fotbal a přišel k němu jeho starší syn, že se omlouvá, ale že dostal z testu z matematiky čtyřku.

Tomáš se hodně naštvál, že jeho syn, který dostává vždy samé jedničky, dostane najednou čtyřku. Tomáš

začne na syna křičet, že je hloupý a že by z něho jeho maminka radost neměla. Najednou se syn rozbřečí. Jeho maminka totiž zemřela při autonehodě.

Syn teda začne brečet a Tomáš na něj dále křičí. Tomáš mu řekne, ať jde do pokoje a že ho nechce do večere vidět. Hned co syn odejde, se Tomášovi začne motat hlava, upadne na zem a usne. A pak se prý probudil tady na pastvině, ale jako kozel. Přemýšlím, jak to všechno spolu může nějak souviset. Pak mi to dojde. Všichni udělali nějakou chybu a takhle za ní zaplatili. Najednou k nám začne chodit čím dál tím více zvířat a začnou nám vyprávět své příběhy. Nakonec přijde starý kůň, představí se nám, že se jmenuje Liliana a je jí už 84 let. Řekne nám, že je na této pastvině už dlouho a že ví, jak se dostat ze zvířecího těla zpátky domů. Všichni pořádně poslouchají. Vysvobodit je prý může jen člověk, který vyslechne a sepíše jejich omluvy.

Sednu jsem si do trávy a každé zvíře postupně přichází, aby řeklo svou omluvu a přiznalo, co udělalo špatně. Každé slovo pečlivě píšu na lísteček. Když je mám všechny, Liliana mi řekne, abych je odnesla k obrovskému dubu na kraji lesa, a abych lístečky zakopala do země.

Dělám tedy, co mi Liliana řekla a hned jak jsem všechny vzkazy zakopu, se země začne chvět. Běžím rychle zpátky a louka začíná zářit, jak se zvířata postupně proměňují zpátky do lidské podoby. Každý mi moc děkuje a jde pomalu domů. Rozloučím se s Lilianou. Nakonec za mnou přijde Lara, poděkuje mi a zeptá se, jestli nechceme být kamarádky. A spolu se vydáme cestou k domovu. Možná vám celý příběh připadá magický a neuvěřitelný, ale pravdou je, že je vždycky důležité si uvědomit svoje chyby a upřímná omluva může spoustu problémů vyřešit a udělat zázraky.

O nebojácném srnečkovi

ALŽBĚTA TURKOVÁ, 8 LET, MŠ A ZŠ TŘEBOTOV, TŘEBOTOV

Na jedné zelené pastvině, nedaleko lesa, žila srnčí rodina – máma srna, táta srnec a jejich malý syn srneček Niko. Už odmala byl jiný než ostatní srnečci. Byl neobyčejně nebojácný. Zatímco ostatní se při každém neznámém zvuku rozutekli, Niko se zastavil, poslouchal a přemýšlel. Měl odvahu a věřil, že ne všechno neznámé musí být nebezpečné. Jen tak se nebál, ani nezalekl.

Jeho nejlepší kamarád se jmenoval Bubu. Byl chytrý a hodný, ale velmi bázlivý. Když v noci zahoukala sova nebo praskla větvička, hned se schoval za strom. Přesto byli s Nikem nerozluční.

Jednoho dne se oba vydali do lesa natrhat zralé bobule pro rodiče. Cestou se chtěli také napít u potoka s neuvěřitelně průhlednou vodou. Les byl tichý ... když tu se za nimi ozvalo: „Mlask, chroup, chroup, mlask!“

Bubu se okamžitě lekl a schoval se. Nejraději by utekl, ale nechtěl tam nechat Nika samotného. Nebojácný Niko se nadechl, postavil se rovně a šel za zvukem. Chtěl poznat, odkud se to bere. A pak uviděl. Zvolal: „Bubu, to je jen brouček!“ Bubu se nesměle zeptal: „O-opravdu?“

„Ano, můžeš vylézt!“

„Já nejsem ledajaký brouček, jsem brouk zlatotřpyt a jmenuji se Digi.“ Z trávy se vyhoupl maličký brouček, který se na slunci zlatě třpytil. „Zrovna si dávám svačinu. My zlatotřpytové jsme důležití, protože udržujeme mezi zvířátky mír a klid.“

Bubu sebral odvahu a opatrně se zeptal: „A nevíš, kde najít květinovou louku? Bobule neseme rodičům a dostali jsme chuť na květiny, že, Niko?“

„Ano, Bubu, máš pravdu.“

„Vím o jedné,“ usmál se Digi. „A není jen krásná – pomáhá všem, kdo na ni chodí s dobrým srdcem. Pojdte, zavedu vás tam.“

Cesta nebyla dlouhá. Když dorazili na květinovou pastvinu, oči se jim rozzářily. Všude kvetly tisíce květin, poletovalo zde snad sto druhů motýlů všech barev a mezi nimi se třpytili další zlatotřpytové. Byla to opravdu nádhera, místo klidu, hojnosti a bezpečí.

Díky Nikově odvaze našli srnečci místo, kde měli dost potravy a kde si všichni pomáhali. Od té doby se tam Niko s Bubem často vraceli – pásli se, dováděli a učili se jeden od druhého. Bubu se postupně přestal bát, protože viděl, že odvaha dokáže otevřít cestu k přátelství i lepšímu životu.

A když se někdy některé zvířátko dostalo do potíží, třeba do pytlácké pasti, Niko, Bubu a Digi neváhali a společně pomohli.

Tak vznikla nerozlučná trojice – odvážný srneček, chytrý kamarád a moudrý brouček. A to všechno jen proto, že jeden malý srneček se nebál zastavit, poslechnout a udělat krok vpřed. Zazvonil zvonec a příběhu o nebojácném srnečkovi je konec.

Pastýř jedl pomalu

DANIELA VALOŠKOVÁ, 14 LET, GYMNÁZIUM KOMENSKÉHO HAVÍŘOV, HAVÍŘOV-MĚSTO

Když jsem se narodila, tráva na pastvě byla ještě mokrá od sněhu. Zima se pomalu vzdávala své vlády a příroda rozkvétala snad všemi barvami. Starší ovce, které zažily zimu, říkaly, že konečně nastanou lepší časy, protože budeme moci trávit víc času venku mezi sladkým jetelem.

To byla pravda. Každé ráno za rozbřesku jsme spolu s naším pastýřem mířily na zelené louky. Vždycky chodil kousek před námi, v ruce držel hůl starší než on sám, a zezadu nás hlídal jeho pes. Byl velký a silný, ale já z něj nikdy neměla strach, protože jsem věděla, že tam je, aby nás chránil. I on mu důvěřoval, jinak by ho nenechal jít k nám tam blízko.

Pastýř měl s sebou vždycky tři věci: čturu s vodou, krajíc chleba a starou, vyřezávanou hůl z lipového dřeva. Nikdy jsem moc nerozuměla tomu, proč ji nosí, když je ještě mladý, a zeptat jsem se nemohla.

Na jaře je pastva nádherná. Vzduch je ještě chladný, ale o to čistější, cvrkají ptáci a samotná tráva chutná šťavnatěji. Slunce se opírá o kopce jen zlehka a my se rozprostřeme po louce jako bílé kameny. Pastýř si sedne stranou, opře se o svou hůl a mlčí. Ten pes, kterému říkal Stín, obíhá stádo pomalu a pečlivě. Když se zastaví, vždy se podívá k lesu. Já se dívám tam, kam se dívá on.

Léto přišlo tiše. Dny byly dlouhé a my jsme trávily hodiny žvýkáním a přežvykováním. Pastýř s námi mluvil čím dál častěji. Vyprávěl o horách, které nikdy neviděl, o městech, kam by se chtěl podívat, a o věcech, které ho tížily, i když jsem jim nerozuměla. Jeho hlas byl klidný, ale někdy se v něm objevilo něco těžkého. Stín tehdy zvedl hlavu a zůstal stát blíž u něj než u nás.

Vlk přišel jednou. Neviděla jsem ho, ale cítila jsem ho. Vzduch zhoustl a stádo se semklo. Stín vyrazil vpřed dřív, než jsme se stihly pohnout, a pastýř poprvé vykřikl. Ten výkřik nebyl vyděšený, ale našťvaný. Ten den jsme se vrátily dřív než jindy a pastýř nás počítal dvakrát. Všechny jsme našťestí byly doma.

Podzim změnil barvy. Tráva zhořkla a rána byla studenější. Pastýř už si tolik nesesedl. Často se díval k obzoru a mluvil méně. Jednoho dne chyběla stará ovce, která vždy chodila poslední. Pastýř nic neřekl. Jen se déle díval do země a Stín se k němu přitiskl bokem.

Pak zmizely další. Ne najednou. Postupně. Vždy mezi nocí a ránem. Les byl pořád stejně daleko, ale já jsem měla pocit, že je blíž. Pastýř nás vodil na menší louky a zima přišla dřív, než jsme čekaly.

V zimě už nebyla pastva. Sníh zakryl trávu a my zůstávaly u stavení. Pastýř nám nosil seno a vodu, ale jeho kroky byly pomalejší. Ruce měl popraskané a oči unavené. Doma ho někdo čekal. Poznala jsem to podle toho, jak se večer zdržel a jak dlouho stál ve dveřích.

Jednoho dne si přišel pro mě. Stín zůstal stát u dveří. Nezavrčel, nehnul se. Jen se díval. Pastýř si mě přitáhl blíž a dlouho mlčel. Jeho ruce voněly kouřem a chlebem, jinak než dřív. Pohlídl mě po hlavě, jako by se loučil, a já jsem mu důvěřovala, protože mě celý život učil, že ruce jsou bezpečné.

Nevedl mě k loukám.

Doma bylo teplo. Ve vzduchu visela pára a ostrá vůně, kterou jsem neznala. Na stole ležel nůž a vedle něj hrnec s vodou. Pastýř se na mě nedíval. Díval se do země. Stín si lehl ke dveřím a položil hlavu na tlapy.

Celý život mě chránil před lesem, před nocí, před hladem cizích tlam. A když přišla zima a hlad byl doma, vzal si mě on. Beze strachu, který mě nenaučil.

Stala jsem se teplým jídlem v misce a později v jeho žaludku.

Při jídle by vlk mé maso trhal na kousky a hltavě polykal, což by mnohem víc zapadlo do představy jeho jako mého přirozeného nepřítel.

Kdežto pastýř, ten jedl pomalu...

Záhadné prázdniny na dědově pastvině

MIKULÁŠ VEVERKA, 13 LET, ZŠ A MŠ NA DLOUHÉM LÁNU, PRAHA 6

Když mi máma řekla, že pojedu na měsíc k dědovi, moc jsem z toho nadšený nebyl. Děda bydlí skoro na samotě hned u své pastviny. Jeden starý dům, stodola, ohrada a kolem jen louky a les. Signál skoro žádný. Večer tam není slyšet nic, jen vítr a občas krávy. První noc jsem nemohl usnout. Bylo tam zvláštní ticho. Takové to, kdy slyšíš každé prasknutí dřeva. A pak jsem to uslyšel.

Zvonění.

Tiché, pomalé. Jak když se pohne kravský zvonec.

Sedl jsem si na posteli a poslouchal. Krávy měly být zavřené. A děda by je přece v noci nepouštěl ven.

Ráno jsem se ho zeptal, jestli byl v noci na pastvině. Podíval se na mě zvláštně a řekl jen: „V noci se tam nechodí.“ A tím to ukončil.

To mi teda moc nepomohlo. Další noc jsem čekal u okna. Říkal jsem si, že jestli se to ozve znovu, půjdu se podívat. A fakt. Kolem půlnoci se to zase ozvalo. Cink... cink...

Podíval jsem se směrem k pastvině a mezi stromy jsem zahlédl slabé světlo. Někdo tam byl.

Srdce mi začalo bušit. Vzal jsem baterku a potichu vyšel ven. Tráva byla studená a mokrá. Když jsem došel k ohradě, krávy stály natěsno u sebe a byly neklidné.

A pak jsem si všiml, že část plotu je otevřená.

Zvonec se ozval znovu, tentokrát blíž k lesu. Udělal jsem pár kroků a najednou jsem zakopl o něco v trávě. Sehnul jsem se a zvedl starý rezavý zvonec.

Jenže ten zvuk zněl dál.

V tu chvíli jsem za sebou uslyšel kroky. Otočil jsem se a málem jsem vyletěl z kůže. Stál tam děda.

„Co tady děláš?“ zeptal se potichu.

Ukázal jsem mu zvonec a otevřený plot. Chvíli mlčel, pak jen kývl hlavou. „Tak pojď.“

Šli jsme spolu směrem k lesu. A tam jsme ji našli. Malé tele, které se protáhlo mezerou v plotě. Mělo na krku nový zvonek. Ten starý asi upadl už dávno. To světlo byla dědova baterka. Taky si všiml, že tele chybí, a šel ho hledat.

Cestou zpátky jsem si připadal trochu hloupě. Čekal jsem nějaké velké tajemství. Něco strašidelného.

Děda se ale usmál a řekl: „Na pastvině se dějí různé věci. Ale většinou mají normální vysvětlení.“

Když jsme tele vrátili zpátky, došlo mi, že na statku je všechno jinak než ve městě. Každý zvuk něco znamená. A ve tmě si člověk snadno domyslí víc, než tam doopravdy je.

Od té doby už mi pastvina nepřijde obyčejná. Přes den je to jen louka s kravami. V noci je to místo, kde má fantazie úplně volno.

A i když jsme tu záhadu vyřešili, stejně mám pocit, že si dědova pastvina nechává ještě něco pro sebe.

Pastviny plné příběhů

BARBORA VÍTKOVÁ, 12 LET, ZŠ K. V. RAISE, LÁZNĚ BĚLOHRAD

Pastviny se probouzely do letního rána a rosa se třpytila na trávě jako drobné skleněné korálky. Mezi kopretinami stála ponička Malutka – malá tělem, ale velká srdcem. Kousek od ní se pásli dva fjordští koně. Oba světle béžové barvy, hřívu posetou černými skvrnami a stočenou nahoru. Jmenovali se Runa a Bjorn a byli to Malutčini nejlepší kamarádi.

Jakmile se objevila Bára, holčička s culíkem, která je milovala a chodila za nimi každý den, pastvina ožila. „Dobré ráno, hrdinové“, smála se Bára a už zdálky jim mávala. Kone se rozběhli k plotu, Malutka za nimi a honička začala. Smích, dusot kopyt a vítr ve hřívách. Pastviny byly jejich hřištěm a svět se zdál jednoduchý a bezpečný.

Jenže odpoledne se obloha zatáhla. Vítr zesílil a stará branka u lesa, kterou měl někdo spravit už dávno, se s tichým vrznutím otevřela. Bjorn, zvědavý a odvážný, vykročil první. Runa ho ihned následovala. Než si toho Malutka všimla, byli oba koně pryč. Když to Malutka zjistila, sevřelo se jí srdce. Les byl plný neznámých cest a za ním vedla úzká silnice do vesnice. Malutka se rozběhla k ohradě a začala neklidně řehtat. Bára její volání uslyšela. „Co se děje, Malutko?“ běžela k ohradě a volala na ni. Vzápětí pochopila. Bára popadla bundu a rychle zavolala na Malutku. „Půjdeš se mnou.“

Společně vběhly do lesa. Větve je šlehal, listí klouzalo pod nohama. Zdálky zaznělo troubení auta. Bára se rozběhla rychleji, protože šlo o čas. Malutka běžela za ní.

U cesty zahlédly Runu s Bjornem. Kone stáli zmateně u krajnice, světla projíždějících aut jim dělala stíny pod nohama. Malutka se nadechla a z plna hrdla zařehkala – tak, jak to uměla jen ona. Nebyl to obyčejný zvuk. Byl to hlas domova. Runa zvedla hlavu. Bjorn se otočil. Poznali ji. Udělali krok, pak druhý – a ustoupili od silnice zpátky k lesu. Bára stála tiše, dlaně sepjaté, srdce ji bušilo. Když se kone konečně přidali k Malutce, vydechla úlevou. Cesta zpět byla klidná. Déšť se spustil jen jemně, jako by chtěl všechno spláchnout a uklidnit. Na pastvině Bára zavřela všechny do ohrady a objala Malutku kolem krku. „Zachránila jsi je,“ zašeptala. Malutka šťastně zařehkala.

Večer se mraky roztrhaly a nad pastvinami se ukázala duha. Runa s Bjornem se pásli vedle Malutky, blízko u sebe. Bára seděla u plotu a věděla, že tyhle pastviny nejsou jen plné trávy a bylin, ale jsou plné příběhů. A ten dnešní byl o přátelství, odvaze a o tom, že domov je tam, kde na tebe někdo čeká.

A zítra? Zítra se zase poběží. Ale branka už bude zavřená.

Ženy jako vinařky

ADÉLA BARTLOVÁ, 17 LET, STŘEDNÍ VINAŘSKÁ ŠKOLA VALTICE, VALTICE

Jak si vedou ženy vinařky? Chtěla bych k této otázce přispět svým pohledem na věc – jsem studentkou střední vinařské školy, proto k tomuto tématu mám jistě co říct.

Patří ženy do oboru vinařství, kterému tradičně vládnu spíš muži? Odpověď nemusí být úplně jednoznačná. Přestože již dnes existují ženy, které se dokázaly v tomto zemědělském oboru prosadit, stále se v přehledech vinařů na koštech, přehlídkách vín či na soutěžích objevují především mužská jména. Znamená to snad, že ženy nemůžou dělat práci, jež obvykle zastávají muži?

V našem oboru může být těžké vyrovnat se ve všem mužům-vinařům, protože vinařství zahrnuje jak náročnou fyzickou práci, pro kterou je potřeba síla, tak i jistou šikovnost a zručnost, pro to je potřeba mít zkušenosti či vzdělání v oboru. Řekla bych, že automaticky snad nikdo neočekává, že by žena dokázala například poorat vinohrad nebo naházet těžké bedny na traktor tak rychle a výkonně jako muž, stejně jako nikdo neočekává, že tentýž vinohradník si po těžké práci sedne do kanceláře k papírování a svědomitě a důkladně vyřídí faktury, objednávky a s úsměvem a laskavostí zodpoví všechny dotazy zákazníků – což pro ženy naopak nepředstavuje žádný problém. A takhle to u nás bývá tradičně rozděleno – muži ve vinohradech a sklepech, ženy v kancelářích a při prodeji. Ze své zkušenosti vím, že to takhle být nemusí.

Studuji Střední vinařskou školu ve Valticích a mohu říct, že tady je naprosto běžné, že ve vinohradech, sadech, na pálenici a ve vinných sklepech pracují mladé dívky úplně stejně jako chlapci. Samozřejmě náročnější práce dělají převážně chlapci, ale mnohé dívky to kolikrát dokážou stejně skvěle, nebo dokonce líp. Jedná se o řezání ovocných stromků, řez vinic,

orbu, výrobu vína či pálenky a mnoho dalších. Taky na naší škole máme několik úžasně nadaných studentek, které vyhrávají a obhájí své tituly v Soutěži v řezu révy vinné nebo v Soutěži v orbě půdy. Dívky u nás ve škole si i běžně dělají řidičský průkaz skupiny T, B, a to i přesto, že se neprávem říká, že mají snad nějaké horší predispozice k řízení. Dalšími skvělými možnostmi jsou someliérské a barmanské kurzy, též plně k dispozici. Čest ženám vinařkám a vinohradnicím dělají i naše vyučující ve škole i na praxích, které jsou zkušené, schopné a s mnohaletými zkušenostmi.

Absolventi naší školy nejsou jen zdatní a schopní vinaři, ale také vinařky. Ženy-vinařky dnes stále ještě nejsou tolik vidět, ale určitě je jich více než kdysi, před dvaceti, třiceti lety. I díky vzdělávání na naší škole je možné, aby se ženy v tomto oboru prosadily a byly úspěšné. Jde to, když se opravdu chce. Mohu zmínit třeba úspěšnou vinařku Dominiku Černohorskou, která založila Vinařství Plenér. Toto vinařství začala s jedním hektarem vinné révy a dnes má již deset hektarů plochy pro podnikání. Sice se Dominika přiznala, že jistou fyzicky náročnou práci jako žena nesvede plně zastat, přesto ale stojí v čele svého vlastního vinařství a je úspěšná. Tyto její úspěchy mohou být mnohým mladým dívkám motivací k tomu, aby se nebály a zkusily to.

Věřím, že kdyby měly ženy snazší přístup do toho ryze mužského „spolku vinařů a zemědělců“, zjistili bychom, že by to mohlo být velice přínosné. Jak jste si možná někdy v podnikání všimli, ženy mívají cit pro estetiku, vymyšlení a tvoření, zkrátka a dobře – co hezky vypadá, dobře se prodává. A když se přidá noblesní prezentace, která zaujme a přitáhne pozornost, příjemná a usměvavá komunikace – to vše dohromady může přinést nový pohled na neměnný systém a řád vytvořený muži.

Takže patří tedy ženy do oboru vinařství, kterému tradičně vládou spíš muži? Ano, dle mého názoru určitě. Představme si ženu vinařku, která vyrábí a prodává vína, vinné stříky, šampaňské. Jak by to v jejím jedinečném pojetí mohlo vypadat? Já osobně si představím láhev s bílou, poutavou a originální etiketou, například rosé Pálava, víno sladké, jemné, s vůní květin. Víno zacílené na ženy-spotřebitelky – vinařka totiž rozumí jejich potřebám a chutím, ví, co je může zaujmout a po čem je z jejich strany poptávka. Zkrátka může vyrobit, vylepšit, obohatit,

přidat něco nového, zaujmout a prodat, a tím se z ní stává dobrý obchodní partner, brand manažer, someliér, enolog, vinař – a k tomu všemu navíc ještě s příponou -ka.

Určitě bych uvítala zahrnout ženy do všech těchto pracovních pozic a oblastí. Je možné, že budeme mile překvapeni, možná až ohromeni, jaké posuny se při spolupráci s nimi mohou stát. Chceme se zkusit posouvat takovými kroky kupředu? Já rozhodně ano a co vy?

Příběh staré zemědělkyně

NELA BARTONÍČKOVÁ, 19 LET, GYMNÁZIUM MATYÁŠE LERCHA, BRNO

Sedím na chlupatém koberci, který si vybavuji již z doby, kdy jsem byla úplně malá. Lehávala jsem v něm jako v trávě a hrávala jsem si s dřevěnými kostkami, jež mi tatínek vyrobil k mým prvním narozeninám. Teď už jsem ale větší, a tak už mě hračky tolik nezajímají - mnohem raději si povídám se svou babičkou. A to mám v plánu i nyní, stejně jako pokaždé, když jsme u ní tady na vesnici na návštěvě.

„Babi? Jak jsi na tom? Můžu ti s něčím pomoci?“ chrlím na svou babičku jednu otázku za druhou. „Už utíkám za tebou, Štěpi!“ odpovídá mi babička a pomalu usedá na koženou pohovku. „Babi, babi, pověz mi zase o tom, jak jsi dělávala na tom poli, prosím. Jak o tom vždycky povídáš!“ „Štěpánko, zlatíčko moje, vždyť jsi to slyšela tak milionkrát.“ „Ale babičko, no tak, prosím. Ty to pokaždé povídáš tak hrozně hezky.“ „No tak dobře. Za chvíli to ale s takovou budeš povídat spíš ty mně,“ souhlasí nakonec a upije trošku čaje ze svého hrnečku. Usměje se, pohodlně se uvelebím na měkoučkém koberci a zamumlám: „Děkuju moc, babičko.“

„Když mi bylo tak třináct let, začala jsem se svou maminkou chodit na pole, které bylo od našeho domečku vzdálené asi nějakého půl kilometru. Bydlely jsme v lese, takže to byla po takové uzoučké lesní cestě docela chvílička,“ začala mi babička vyprávět. „Společně jsme mnohdy pracovaly na všem možném - na jaře bylo potřeba zasít, potom hodně zalévat a okopávat a na konci léta a na podzim bylo zase nutné všechno pečlivě sklídit. Když jsem byla o něco starší, začala maminka pracovat na úřadě, abychom vydělali jako rodina o něco víc peněz, a obdělávání našeho políčka tak padlo pouze na mě.“

„Teď to přijde, že, babi?“ nevydržím to již. „Štěpánko, vážně to nechceš povídat místo mě? Vždyť to znáš úplně nazpaměť.“ „Nee, babi, promiň,“ nechám toho a zavřu si rty na zámek. Pokračuje tedy dál: „A jak už víš,“ zacukají jí koutky úst, „jednoho dne jsem obdělávala část našeho políčka, když vtom se ke mně po napůl rozbité cestě dokodrcalo před chvílí ještě nejspíš čistě bílé auto. Vystoupil z něj jakýsi mužík v černém obleku a začal na mě nezdvořile mávat a ukazovat. ‚Čí je tady to pole, slečinko? Máte někde po ruce svého muže nebo otce?‘ křičel na mě. ‚Prosím?‘ zeptala jsem se ho tehdy jen, v té době už bylo totiž moje. ‚Rád bych mluvil s majitelem tohoto pole. Chceme to tu koupit, postavit nějaké domy a silnici. Lidé z města se teď rádi vracejí zpátky do přírody,‘ sdělil mi bez okolků. ‚Já jsem majitelkou,‘ oznámila jsem mu s klidem, ‚a nikdo to tu kupovat nebude.‘ Pohrdavě se na mě podíval: ‚Nemusíte mi tady dělat problémy, ostatní pozemky kolem už máme dávno skoupené. Stačí jenom ten váš a se stavbou můžeme začít raz dva.‘ ‚Děkuji za nabídku, ale nepřijímám.‘ ‚Slečinko, dostala byste za to pěkně zapláceno. Stejně máte spíš být doma a starat se o vaření a děti a ne tu se mnou vyjednávat kvůli bezcennému kousku půdy.‘ Jeho odpověď mě zarazila a začínala jsem toho mít dost: ‚Já vůbec nevyjednávám, já odmítám vaši nabídku. A hlavně odmítám ten váš nápad. Roste zde spousta rostlin a žije mnoho živočichů, udržujeme naše pole již dlouho v souladu s přírodou a nehodlám trpět nějaké její ničení.‘ ‚Odejďte, prosím,‘ požádala jsem jej. ‚To se ještě uvidí, jak to všechno dopadne,‘ prohodil opovrživě, otočil se na patě a zamířil pryč.“

„A jak to bylo dál, babičko?“ mám hned na jazyku další otázku. „Potom, Štěpánko, nám přišlo několik

výhružných dopisů, že prý narušujeme veřejné blaho. A to jsem si nenechala líbit. Takže jsem kromě obdělávání pole začala o tomto tématu veřejně mluvit a psát do novin. Nechtěla jsem být taková, jaké byly ženy dřív - že nemohly nic říct, aniž by jim někdo ublížil. Chtěla jsem ty zažitě stereotypy konečně rozbořit. Nakonec jsem s tím skončila i u soudu, protože ten mužík v sáčku a jeho firma se to rozhodli řešit právně. Ale neprošlo to, nepovolili jim to. Jenom způsobili, že se začalo víc mluvit nejen o správném obdělávání půdy, ale i o roli žen ve společnosti.”

„A tak přeci jenom vyhráli lidé a příroda, Štěpánko,” zakončila svůj příběh babička. „Hodně lidí tě bude v životě shazovat, ale nesmíš se nechat, ano? Protože ženy patří do práce, patří na pole a hlavně,

Štěpi, patří i kamkoliv jinam ony samy chtějí. Díky tomu, že jsem se tehdy nevzdala, jsme dokázaly rozšířit způsob našeho pěstování, co jsme s mou maminkou vymyslely. A ten je ke všemu a ke všem mnohem šetrnější,” dodala ještě.

„Babi, víš co?” zeptám se babičky. „Copak? Povídej,” pobídne mě babička jako vždy, když jí nějakou takovou otázku položím. „Jsi taková moje superhrdinka, babi. Díky tobě vím, že můžu dokázat cokoliv, co budu chtít, a že se toho nemusím bát. Protože každý z nás může dokázat i takové věci, na které si myslí, že nemá sílu,” řeknu a vzhlednu k ní. Babička se na mě podívá se slzami v očích a cítím, jak kolem mě položí své ruce v objetí. Usměji se a stisknu ji ještě víc. Jsme tady jedna pro druhou.

JINDŘICH BIEDERMAN, 5 LET, MŠ ČÍNSKÁ, PRAHA 6

EDUARD ČERVENKA, 6 LET, ZŠ A MŠ CHYŇAVA, CHYŇAVA

LESJA DVOŘÁKOVÁ, 4 ROKY, ZŠ A MŠ VĚRY ČÁSLAVSKÉ, PRAHA 6

ALEX FRIČ, 6 LET, ZŠ A MŠ CHYŇAVA, CHYŇAVA

JASMÍNA FÜHRICHOVÁ, 6 LET, MŠ OPAVA, 17. LISTOPADU, OPAVA

JAROSLAV HORÁK, 5 LET, ZŠ A MŠ SPOJENCŮ, PRAHA 9

ANTONÍN HOVORKA, 6 LET, MŠ ČTYŘLÍSTEK, MNICH

PROKOP HROUZEK, 6 LET, MŠ ČTYŘLÍSTEK, MNICH

NIKOL HRUBOVSKÁ, 5 LET, MŠ OPAVA - OTICKÁ, ODLOUČENÉ PRACoviŠTĚ MŠ RIEGROVA, OPAVA

ALICE CHLUPOVÁ, 5 LET, MŠ ČTYŘLÍSTEK, MNICH

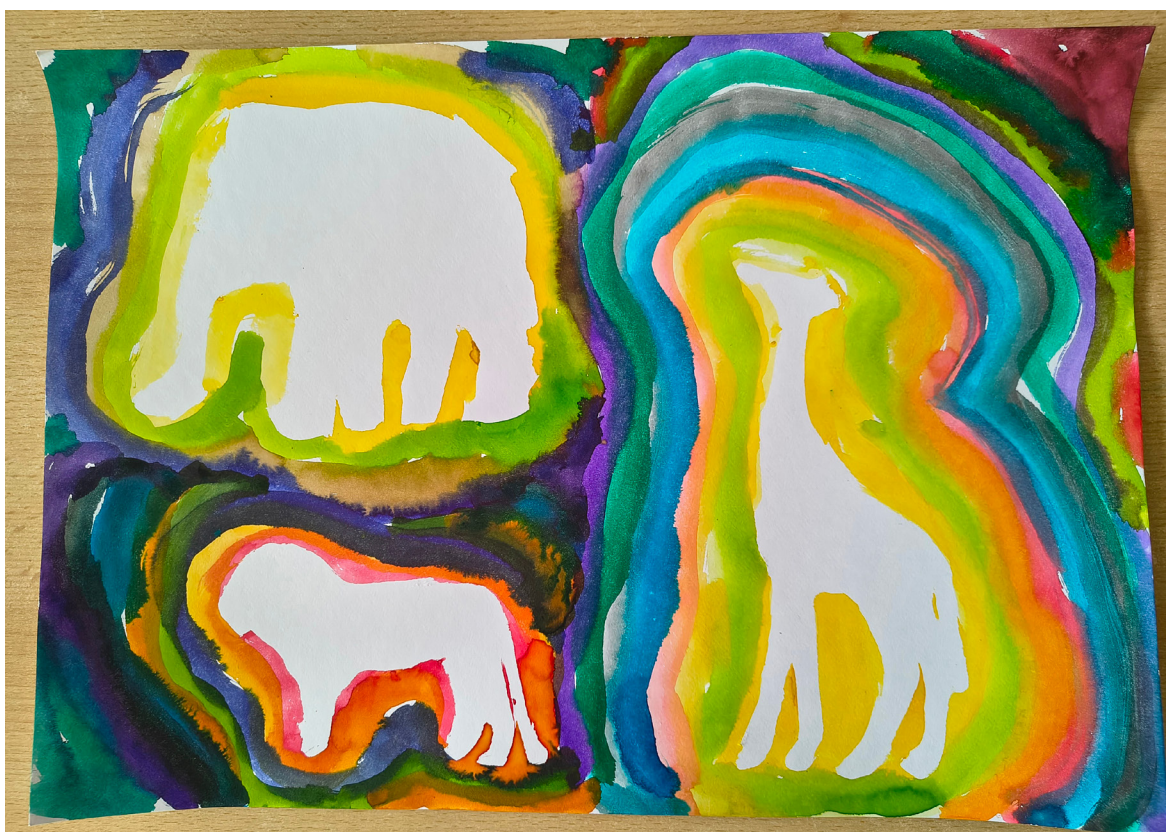
YESHUA ILIYA, 6 LET, ZŠ A MŠ VĚRY ČÁSLAVSKÉ, PRAHA 6

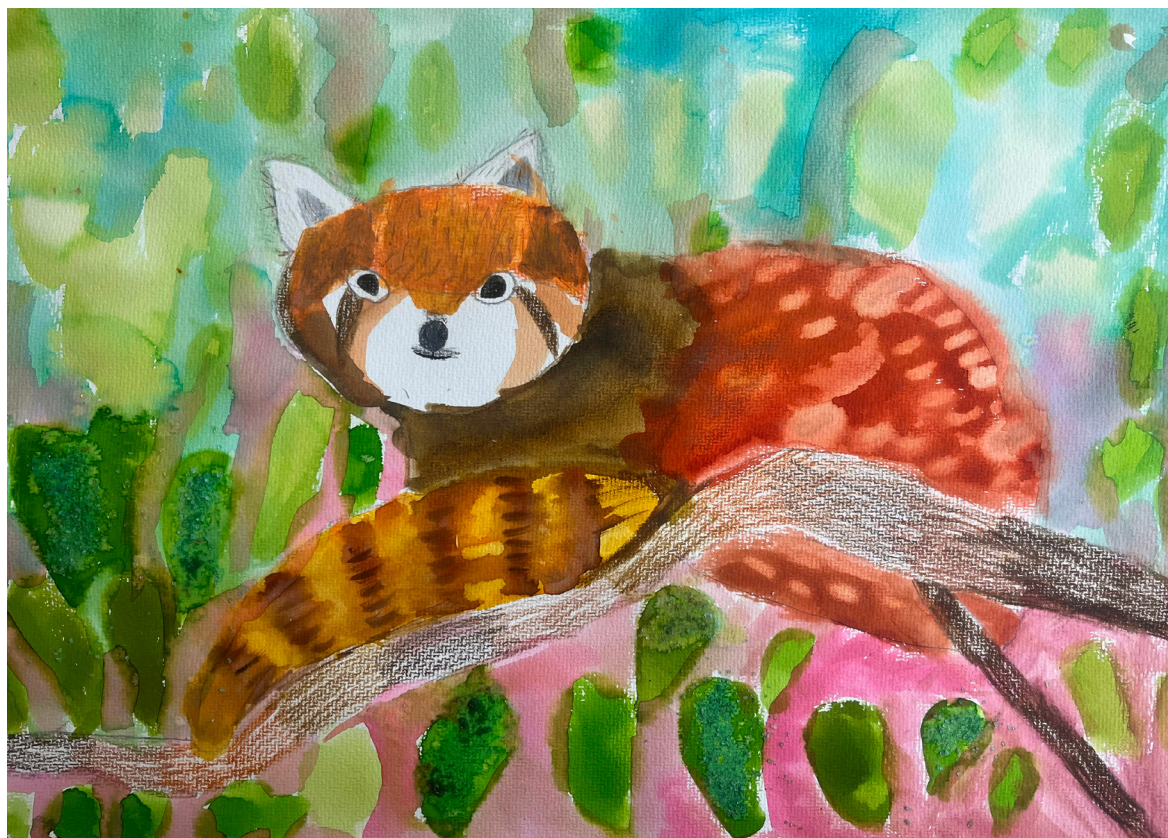
SARAH IVANOV, 4 ROKY, MŠ ČÍNSKÁ, PRAHA 6

ŠÁRKA KLONFAROVÁ, 6 LET, MŠ ČÍNSKÁ, PRAHA 6

VÁCLAV KOLČÁK, 6 LET, MŠ SLUNÍČKO, FRÝDEK-MÍSTEK

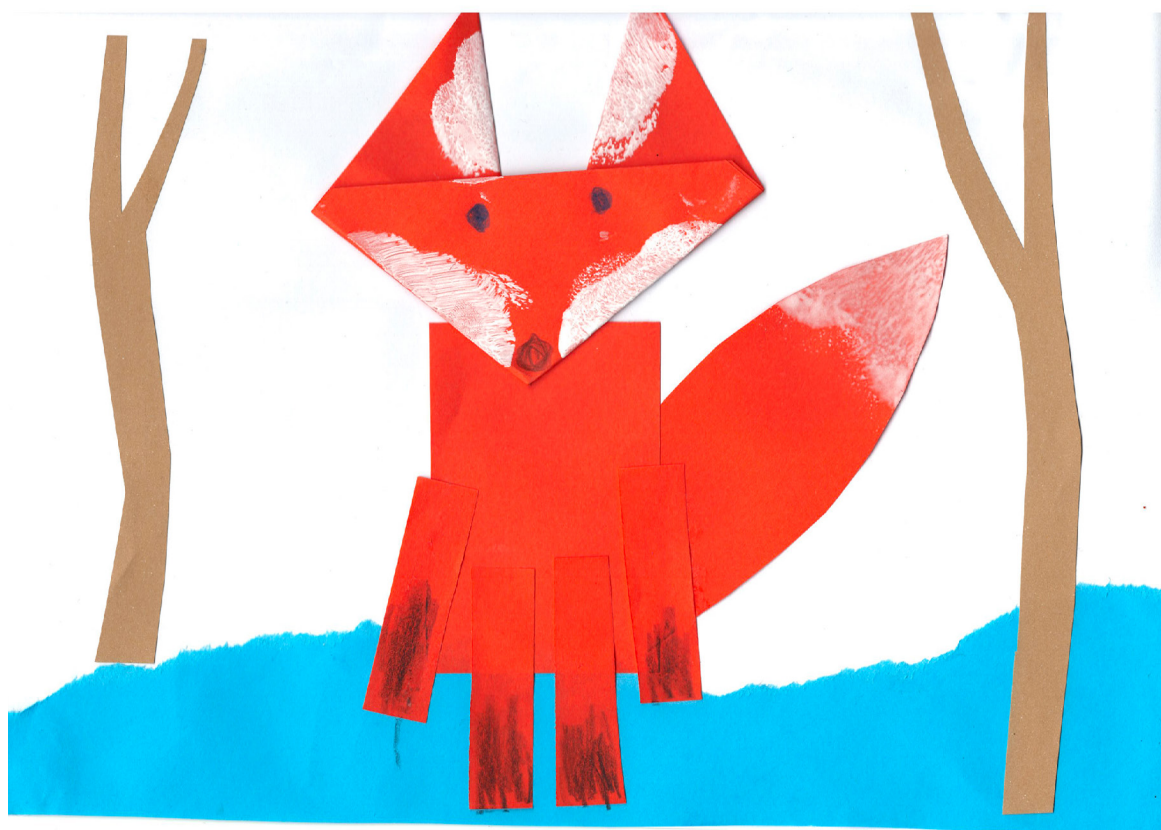
JORIKA KOSCELNÍKOVÁ, 5 LET, ZUŠ UHERSKÉ HRADIŠTĚ, POBOČKA STARÉ MĚSTO

JAKUB KREJČÍK, 5 LET, MŠ MOTÝLEK, PRAHA 6

ANEŽKA LOŽKOVÁ, 5 LET, ZŠ A MŠ CHYŇAVA, CHYŇAVA

FILIP MAHANSKÝ, 5 LET, ZŠ A MŠ VĚRY ČASLAVSKÉ, PRAHA 6

TEREZA NECHANICKÁ, 4 ROKY, ZŠ A MŠ VĚRY ČÁSLAVSKÉ, PRAHA 6

JŮLIE NĚMCOVÁ, 6 LET, ZŠ A MŠ VĚRY ČÁSLAVSKÉ, PRAHA 6

VIKTORIE PAUZEROVÁ, 5 LET, MŠ CYRILA BOUDY, SLANÝ

JOSEF REIDINGER, 6 LET, ZŠ A MŠ SKŘIVANY, SKŘIVANY

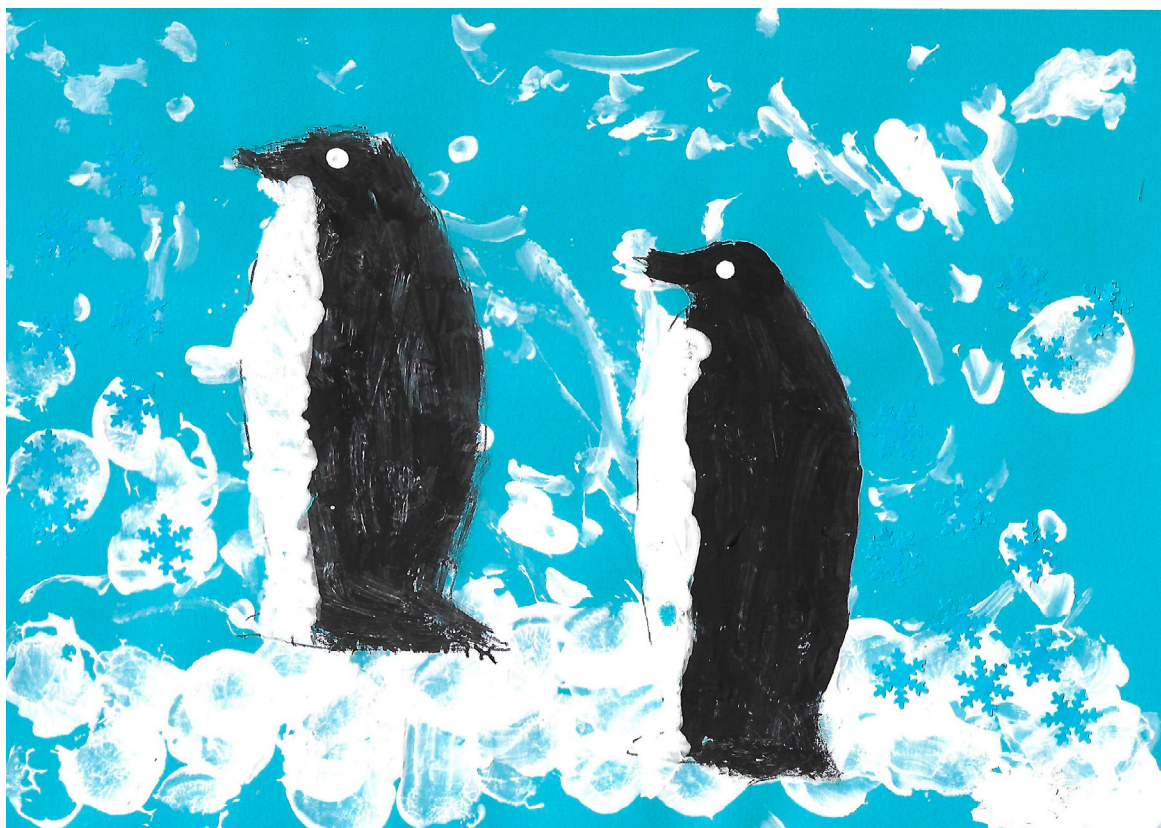
VOJTĚCH SOUKUP, 5 LET, MŠ OPAVA - OTICKÁ, ODLOUČENÉ PRACoviŠTĚ MŠ RIEGROVA, OPAVA

FILIP ŠTĚPÁN, 4 ROKY, MŠ KLÁSEK, PRAHA 1

NICOLE UERIKUA, 4 ROKY, ZŠ A MŠ VĚRY ČÁSLAVSKÉ, PRAHA 6

ŠTĚPÁNKA VORÁČKOVÁ, 6 LET, MŠ KESTŘANY, KESTŘANY

ONDŘEJ VRÁNA, 6 LET, ZŠ A MŠ DLOUHÝ MOST, DLOUHÝ MOST

ONDŘEJ ŽILINSKÝ, 4 ROKY, POLIČNÁ

KOLEKTIVNÍ PRÁCE, BERUŠKY, 3–4 ROKY, MŠ CYRILA BOUDY, SLANÝ

KOLEKTIVNÍ PRÁCE, BERUŠKY, 4–6 LET, MŠ ČÍNSKÁ, PRAHA 6

KOLEKTIVNÍ PRÁCE, KOŤATA, 4–6 LET, MŠ ČÍNSKÁ, PRAHA 6

KOLEKTIVNÍ PRÁCE, MYŠKY, 4–6 LET, MŠ ČÍNSKÁ, PRAHA 6

České zemědělství pohledem žáků VIII

Vydavatel: Česká akademie zemědělských věd, Praha; www.cazv.cz

Rok vydání: 2026

1. vydání

ISBN: 978-80-7002-042-5

© Česká akademie zemědělských věd, 2026

Odpovědný redaktor: Ing. Adéla Fajčíková

Grafická úprava: Jindřiška Koutecká

Tisk: Tisk Kvalitně, s.r.o., Praha

Náklad: 280 ks

Publikace vznikla v rámci 8. ročníku literární a výtvarné soutěže ČAZV.

Autory publikovaných literárních a výtvarných prací jsou účastníci soutěže; jejich jména jsou uvedena u jednotlivých příspěvků.

Příspěvky byly zveřejněny se souhlasem autorů, případně jejich zákonných zástupců.

© 2026 Česká akademie zemědělských věd, Praha

ISBN: 978-80-7002-042-5